

**Маркази исломшиносӣ дар назди Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

Яҳё ибни Шарафуддин ан-Нававӣ

ЧИЛ ҲАДИСИ НАБАВӢ

Нашри дуюм

ДУШАНБЕ–2017

ББК 50–20+10.2
Я – 60

**Бо қарори Шӯрои илмии Муассисаи давлатии «Маркази
исломшиносӣ дар назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон»,
протоколи №6 аз 30.06.2017 ба чоп тавсия шудааст**

**Бо қарори кумитаи оид ба қорҳои дини назди ҳукумати Ҷумҳурии
Тоҷикистон аз таърихи 02.03.2012 таҳти рақами 269/3-01 ба чоп
тавсия шудааст**

Аз арабӣ тарҷумаи Мутеъуллоҳ Наҷотзода

Мухаррири масъул Файзулло Баротзода

Яҳё ибни Шарафуддин ан-Нававӣ

**Я – 60 Чил ҳадиси набавӣ / Аз арабӣ тарҷумаи Мутеъуллоҳ Наҷотзода
– Душанбе.**

"Чил ҳадиси набавӣ" фишурдаи ҳадисҳое мебошанд, ки пояҳои асосии дини исломро баён менамоянд ва онҳо асосан аз матни китобҳои "Кутби ситта" гирифта шудаанд. Китоб барои доираи васеи хонандагон, хусусан наврасону ҷавонон, ҳамчун воситаи муҳими тарбияи ахлоқи ҳамида тақдим мешавад.

0401000000 – 101
Я ————— 2007
М 501 (12) – 2007

ББК 50–20+10.2

ISBN 978–99947–55–27–1

© Наҷотов А, 2012

МУҚАДДИМАИ ИМОМ НАВАВӢ

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ﴾

«Он чизҳоеро, ки Пайғамбар барои шумо (аз ахлоқи илоҳӣ) овардааст иҷро кунед». Ҳашр, 59:7.

Ба номи Худованди Бахшояндаи Меҳрубон

Ситоиш Худойро, ки Парвардигори оламҳост; Барподорандаи заминро осмонҳо, тадбиркунандаи ҳамаи махлуқот; Фиристонандаи пайғамбарон, алайҳиму-с-салоту ва-с-салом, ба сӯйи оқилон барои роҳнамоӣ кардани онҳо ва баён намудани роҳҳои дин бо далелҳои қатъӣ ва бурҳонҳои равшан. Ёро барои ҳамаи неъматҳояш ситоиш мекунам ва аз Ӯ фазлу қарами беандоза талаб менамоям. Ва шаҳодат медиҳам, ки саййиди мо Муҳаммад банда ва пайғамбари Ёст, ҳабибу халили Ёст, беҳтарини махлуқот аст, ки (бар вай) Қуръони азиз, ки мӯъҷизаест бардавом дар гузашти солҳо ва суннати дурахшандаро барои роҳчуён арзонӣ доштааст. Дурудду саломҳои Худо бар вай ва бар ҳамаи анбиё ва мурсалин ва бар олашон ва бар ҳамаи некӯкорон бод!

Аммо баъд: Мо аз (ёрони пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, ба монанди) Алӣ ибни Абӯтолиб ва Абдуллоҳ ибни Масъуд ва Муъоз ибни Ҷабал ва Абӯдардо ва Ибни Умар ва Ибни Аббос ва Анас ибни Молик ва Абӯхурайра ва Абӯсаъид ал-Худрӣ, разия-л-Лоҳу Таъоло анҳум, аз роҳҳои бисёр ба ривоятҳои гуногун ривоят кардем, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт:

«مَنْ حَفِظَ عَلَى أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا مِنْ أَمْرِ دِينِهَا بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي زُمْرَةِ
الْفُقَهَاءِ وَالْعُلَمَاءِ»

**«Ҳар ки бар уммати ман чил ҳадисро, ки дар умури
дини уммат бошад, нигоҳ дорад, рӯзи қиёмат ўро Худо
дар ҷумлаи фақеҳону олимон барангезад».**

Ва дар ривояти дигар:

«بَعَثَهُ اللَّهُ فَقِيهًا عَالِمًا»

«Худо ўро фақеҳу олим барангезад».

Ва дар ривояти Абӯдардо (омадааст, ки пайғам-
бари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт):

«وَكُنْتُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَافِعًا وَشَهِيدًا»

«Рӯзи қиёмат барои ў шафоатхоҳ ва гувоҳ бошам».

Ва дар ривояти Ибни Масъуд:

«قِيلَ أُدْخِلُ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شِئْتَ»

**«Барои ў гуфта шавад: аз ҳар кадом дари бихишт, ки
хоҳӣ, дохил шав».**

Ва дар ривояти Ибни Умар:

«كُتِبَ فِي زُمْرَةِ الْعُلَمَاءِ وَخُشِرَ فِي زُمْرَةِ الشُّهَدَاءِ»

**«Дар зумраи олимон сабт шавад ва дар гурӯҳи шаҳидон
ҳашир гардад».**

Ҳарчанд ки роҳҳои (ривояти) ин ҳадис бисёр аст,
валекин ҳифзкунандагон(-и ҳадис) бар он иттифоқ кар-
даанд, ки ин ҳадис заиф аст. Аммо бо умеди савоб ва
дарёфтани шафоати пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва
саллам, донишмандон дар ин бобат китобҳои бешумор
тасниф кардаанд.

Нахустин касеро донистаам, ки дар ин (роҳ) тасниф
кардааст, Абдуллоҳ ибни Муборак (имомии маъруфу

машҳур) мебошад; сипас Муҳаммад ибни Аслами Тусӣ – донишманди худошинос аст, сипас ал-Ҳасан ибни Суфёни Насоӣ ва Абӯбакри Оҷарӣ ва Абӯбакр Муҳаммад ибни Иброҳими Исфаҳонӣ ва ад-Доруқутнӣ ва ал-Ҳоким ва Абӯнаъим ва Абӯабдуррахмон ас-Суламӣ ва Абӯсаъид ал-Молинӣ ва Абӯусмон ас-Собунӣ ва Абдуллоҳ ибни Муҳаммад ал-Ансорӣ ва Абӯбакр ал-Байҳақӣ ва мардумони бешуморе (дигар) аз мутақаддимин ва мутааххирин.

Ба хотири пайравӣ кардан аз ин имомони машҳур ва ҳифзкунандагони ислом дар ҷамъ овардани чил ҳадис аз Худои Таъоло мадад чустам.

Ба дурустӣ ки олимон бар ҷоиз будани истифодаи ҳадиси заиф дар фазоили аъмол иттифоқ кардаанд, бо вучуди ин эътимоди ман бар ин (қабил) ҳадис нест, балки эътимодам бар сухани пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, дар ҳадисҳои саҳеҳ аст:

«لَيَسْلُغِ الشَّاهِدُ مِنْكُمْ الْغَائِبَ»

«Бигуздор, ҳозирони шумо ин гуфтаҳои маро ба ғоибон бирасонанд». [Саҳеҳи Бухорӣ, китоби илм, ҳадиси 105].

Ва сухани пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам:

«نَصَّرَ اللَّهُ أَمْرًا سَمِعَ مَقَالَتِي فَوَعَاَهَا فَأَدَّاهَا كَمَا سَمِعَهَا»

«Худо касеро хушнуду сарсабз гардонад, ки сухани маро шунида бошад, пас онро дар ёд нигоҳ дорад, пас ҳамчунон ки шунидааст, ба дигарон бирасонад». [Сунани Тирмизӣ, китоби илм, ҳадиси 3658].

Сипас аз олимон касоне буданд, ки чил (ҳадис)-ро дар усули дин, баъзеи онҳо дар фуруъ, баъзеи онҳо дар ҷиход, баъзеи онҳо дар зӯҳд (парҳезгорӣ), баъзеи онҳо дар адаб ва баъзеи дигар дар хутба гуфтаи ҷамъ

кардаанд ва ҳамаи онҳо ниятҳои некӯ доштанд; Худо аз қосидони ин корҳо хушнуд бод.

Ба дурустӣ, лозим дониستم чил ҳадисро ҷамъоварӣ намоям, ки муҳимтар аз ҳамаи онҳост, он чил ҳадисе аст, ки ҳамаи он мавзӯҳо(-и дар боло зикршударо) дар бар мегирад, ҳар яке аз он (ҳадис) пояи бузурге аз пояҳои дин аст, чунон ки олимони васф кардаанд, ки меҳвари ислом, ё нисфи ислом, ё сеяки ислом ва ё монанди он аст.

Сипас дар ин чил (ҳадис) лозим дониستم, ки ҳар кадомаш саҳеҳ ва ақсари онҳо дар "Саҳеҳайн"-и ал-Бухорӣ ва Муслим омада бошад. Ва ҳар як ҳадисро бо ҳазфи иснодаш зикр кардаам, то ҳифз намудани он осон бошад ва манфиати он, агар Худо хоста бошад, дастраси умум гардад.

Ҳар ки рағбати охират дорад, лозим аст, ки ин ҳадисҳоро якҷо бо муҳимот ва танбеҳоте, ки шомиланд, бидонад. Ва ин барои ҳар шахсе, ки дар ин ҳадисҳо биандешад, ошкор гардад.

Ва эътимоди ман бар Худост, ваколату таъягоҳи ман ба сӯйи Ёст, Ёрост ситоишу неъмат ва тавфиқу нигоҳдорӣ (аз маъсият) аз ҷониби Ёст.

БА НОМИ ХУДОИ
БАХШОЯНДАИ МЕХРУБОН
& & &

ҲАДИСИ АВВАЛ
(САВОБИ) АМАЛҲО
(ВОБАСТА) БО НИЯТ АСТ

Аз амирулмуъминин Умар ибни Хаттоб, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: аз пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, шунидам, ки мегуфт: «Савоби амалҳо вобаста бо ният аст; ва ҳар касро мувофиқи нияташ ҷазо (подош) дода мешавад; ва ҳар касро, ки ҳичраташ, ба сӯйи Аллоҳ ва расули Ӯ бошад, пас ҳичрати ӯ ба сӯйи Аллоҳ ва расули Ӯст. Ва ҳар касро, ки ҳичраташ ба сӯйи дунё бошад, то онро ба даст орад ё ба сӯйи зане бошад, ки ӯро ба никоҳ дарорад, пас ҳичрати ӯ ба сӯйи ҳамон чиз аст, ки ба он сӯй ҳичрат кардааст».

Ин ҳадисро имоми муҳаддисон Абӯабдуллоҳ Муҳаммад ибни Исмоил ибни Иброҳим ибни ал-Муғира ибни Бардизбеҳ ал-Бухорӣ ва имом Абулхусайн Муслим ибни ал-Ҳачҷоч

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
& & &

الْحَدِيثُ الْأَوَّلُ

الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ

عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عُمَرَ بْنِ
الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:
سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ
بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا
نَوَى: فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ
وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا
يُصِيبُهَا، أَوْ امْرَأَةٍ يَنْكِحُهَا،
فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ».

رَوَاهُ إِمَامَا الْمُحَدِّثِينَ أَبُو عَبْدِ
اللَّهِ مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ بْنِ
إِبْرَاهِيمَ بْنِ الْمُغِيرَةَ بْنِ بَزْزَرَةَ
الْبُخَارِيُّ، وَ أَبُو الْحُسَيْنِ مُسْلِمُ
بْنُ الْحَجَّاجِ بْنِ مُسْلِمٍ الْقُشَيْرِيُّ

ибни Муслими Қушайрии Нисобурӣ дар китобҳои "Саҳеҳайн"-и худ, ки саҳеҳ-тарини китобҳои таснифшуда мебошанд, ривоят кардаанд.

& & &

ҲАДИСИ ДУЮМ ДАР БАЁНИ ИСЛОМ ВА ИМОН ВА ЭҲСОН

Аз ҳазрати Умар, разиял-Лоҳу анҳу, инчунин ривоят аст, ки гуфт: "Рӯзе мо назди пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, нишаста будем, ногаҳон марде бо либосҳои ниҳоят сафед ва мӯйи сараш ниҳоят сиёҳ сӯйи мо омад, ки асаре аз (гарду ғубори) сафар бар вай дида намешуд ва касе (аз мо низ) ўро наменинохт. Вай рӯ ба рӯйи пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, нишаст ва зонуҳояшро ба зонуҳои он ҳазрат така дод, кафи дастонашро болои ронҳояш гузошта гуфт: "Эй Муҳаммад, маро аз ислом хабар деҳ!" Пас пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам,

التَّيْسَابُورِيُّ فِي صَحِيحَيْهِمَا
الَّذِينَ هُمَا أَصَحُّ الْكُتُبِ
الْمُصَنَّفَةِ.

& & &

الْحَدِيثُ الثَّانِي

بَيَانُ الْإِسْلَامِ وَالْإِيمَانِ وَالْإِحْسَانِ
عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَيْضاً
قَالَ: بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَاتَ يَوْمٍ،
إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ شَدِيدُ بَيَاضِ
الثِّيَابِ، شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعْرِ،
لَا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ، وَلَا يَعْرِفُهُ
أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَسْنَدَ
رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ
عَلَى فَخْذَيْهِ، وَ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ!
أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ. فَقَالَ:
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

гуфт: «Ислом он аст, ки шаҳодат бидихӣ, ки нест ҳеч маъбуде бар ҳақ, чуз Худо ва Муҳаммад пайғамбари Худо аст; ва намоз бигузори; ва закоти мол бидихӣ; ва рӯзаи моҳи Рамазон бидори; ва ҳаҷчи Хона бикунӣ, агар бар он тавоноии роҳ дошта бошӣ». Он мард гуфт: "Рост гуфти". (Умар, разия-л-Лоҳу анҳу) гуфт: "Мо тааҷҷуб кардем аз он мард, ки худ суол мекарду боз мегуфт: "Рост гуфти".

Он мард гуфт: "Сипас маро аз имон хабар деҳ?". (Пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам) гуфт: «Имон он аст, ки ба Худо ва фариштагони ӯ ва ба китобҳои ӯ ва ба пайғамбарони ӯ ва ба рӯзи охираат бовар дошта бошӣ; ва ба тақдири некӣ ва бадӣ бовар кунӣ». Он мард гуфт: "Рост гуфти, сипас маро аз эҳсон хабар деҳ!" Гуфт: «Эҳсон он аст, ки Худоро чунон парастӣш кунӣ, ки ӯро мебинӣ. Ва агар ту ӯро набинӣ, ӯ туро мебинад». Он мард гуфт: "Пас аз омадани рӯзи қи-

«الإِسْلَامُ أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ، إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا». قَالَ: صَدَقْتَ. قَالَ: فَعَجَبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ. قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ. قَالَ: «أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ». قَالَ: صَدَقْتَ. قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ. قَالَ: «أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ، فَإِنَّهُ يَرَاكَ». قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنِ السَّاعَةِ. قَالَ: «مَا الْمَسْئُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنَ السَّائِلِ». قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَاتِهَا.

ёмат маро хабар деҳ!"
 Гуфт: «Дар ин бора ҷа-
 вобдиханда аз суолдиханда
 донотар нест». Он мард
 гуфт: "Пас аз нишонаҳои
 он рӯз маро хабар деҳ!"
 (Пайғамбар, салла-л-Лоҳу
 алайҳи ва саллам) гуфт:
 «Он, ки каниз (зан) хоҷаи
 худро зояд; ва он, ки факи-
 рони бараҳна, бенаво ва
 ҷӯпонони камбағал ҳам
 дар иморатсозӣ бо ҳам-
 дигар сабқат кунанд». Си-
 пас он мард бархосту рафт.
 Пас пайғамбари Худо, сал-
 ла-л-Лоҳу алайҳи ва сал-
 лам, андаке ором гирифт
 пасон ба ман гуфт: «Эй
 Умар! Оё медонӣ, ки ин
 марди суолкунанда кӣ
 буд?» Умар гуфт: "Худову
 пайғамбараш беҳтар до-
 нанд". Гуфт: «Ба дурустӣ
 вай Ҷабраил буд, ки омад,
 то ба шумо динатонро био-
 мӯзад». Ин (ҳадис)-ро Му-
 лим ривоят кардааст.

& & &

ҲАДИСИ СЕЮМ
 ДАР БАЁНИ АРКОНИ
 ИСЛОМ

Аз Абӯабдуллоҳи Аб-

قَالَ: «أَنَّ تَلَدَ الْأَمَّةُ رِبَّتَهَا،
 وَأَنَّ تَرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ، الْعَالَةَ،
 رِعَاءَ الشَّاءِ، يَتَطَاوَلُونَ فِي
 الْبُنْيَانِ». قَالَ: ثُمَّ انْطَلَقَ،
 فَلَبِثَ مَلِيًّا. ثُمَّ قَالَ: «يَا عُمَرُ!
 أَتَدْرِي مَنْ السَّائِلُ؟» قُلْتُ:
 اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: «فَإِنَّهُ
 جِبْرِيلُ، أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ دِينَكُمْ».
 رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

& & &

الْحَدِيثُ الثَّالِثُ
 أَرْكَانُ الْإِسْلَامِ

عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللَّهِ

дуллоҳ ибни Умар ибни Хаттоб, разия-л-Лоҳу анҳу-мо, ривоят аст, ки гуфт: "Аз пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, шунидам, ки мегуфт:

«Бунёди ислом бар панҷ (чиз) аст: гувоҳӣ додани он, ки нест маъбуде ба ҷуз Худо ва он ки Муҳаммад пайғамбари Худо аст; ва барпо доштани намоз; ва додани закот; ва ҳаҷҷи Хона; ва рӯзаи моҳи Рамазон»".

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ва Муслим ривоят кардаанд.

& & &

ҲАДИСИ ЧАҲОРУМ
АМАЛҲО БО ХОТИМА-
АШОН ВОБАСТААНД

Аз Абӯабдуррахмон Абдуллоҳ ибни Масъуд, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, ки содиқ ва масдуқ аст, ба мо гуфт:

«Ба вучуд овардани ҳар кадоми шумо дар батни модараш дар чиҳил рӯз ба таври оби манӣ воқеъ ме-

بْنِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:

« بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَحَجِّ الْبَيْتِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ.

& & &

الْحَدِيثُ الرَّابِعُ
الْأَعْمَالُ بِخَوَاتِيمِهَا

عَنْ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: حَدَّثَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ الصَّادِقُ الْمَصْدُوقُ قَالَ: «إِنَّ أَحَدَكُمْ يُجْمَعُ خَلْقُهُ فِي بَطْنِ أُمِّهِ أَرْبَعِينَ

гардад, пасон ба монанди ҳамон (микдор) хуни баста мегардад, боз монанди ҳамон (микдор) порчаи гӯште мегардад. Сипас малоикае ба сӯйи ū фиристода мешавад, пас вай рӯхро дар он медамад, пас он (малоика) ба чаҳор чиз амр карда мешавад: ба навиштани ризқи он (шахс), муддати зиндагонии он (шахс), амали он (шахс) ва бадбахтӣ ё хушбахтии он (шахс). Қасам бар Худое, ки ҳеҷ маъбуде барҳақ чуз Ū нест, ба дурустӣ, яке аз шумо ҳатман амали аҳли биҳиштро анҷом медиҳад, то байни ū ва байни биҳишт (масофаи) як оринҷ наме-монад, вале тақдираш бар вай сабқат карда, амали аҳли дӯзахро анҷом медиҳад, пас дар он дохил мешавад. Ба дурустӣ, яке аз шумо ҳатман амали аҳли дӯзахро анҷом медиҳад, то байни ū ва байни дӯзах (масофае) намонанад, вале тақдираш бар вай сабқат карда амали аҳли биҳиштро анҷом медиҳад, пас дар он дохил мешавад.

Ин ҳадисро ал-Бухорӣ ва

يَوْمًا نُطْفَةً ، ثُمَّ يَكُونُ عَلَقَةً مِثْلَ ذَلِكَ ، ثُمَّ يَكُونُ مُضْغَةً مِثْلَ ذَلِكَ ، ثُمَّ يُرْسَلُ إِلَيْهِ الْمَلَكُ ، فَيَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ ، وَيُؤَمَّرُ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ : يَكْتُبُ رِزْقَهُ وَأَجَلَهُ وَعَمَلِهِ وَشَقِيٍّ أَوْ سَعِيدٍ . فَوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ ، فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ فَيَدْخُلُهَا ، وَإِنْ أَحَدَكُمْ لَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ النَّارِ حَتَّى مَا يَكُونُ بَيْنَهُ وَبَيْنَهَا إِلَّا ذِرَاعٌ ، فَيَسْبِقُ عَلَيْهِ الْكِتَابُ فَيَعْمَلُ بِعَمَلِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَيَدْخُلُهَا» رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ

Муслим ривоят кардаанд.

& & &

ҲАДИСИ ПАНЧУМ
ДАР БАЁНИ НАҲЙИ БИД-
БАТ ОВАРДАН ДАР ДИН

Аз модари мӯъминон Оиша, разия-л-Лоҳу анҳо, нақл аст, ки гуфт: пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ҳар ки ба ин кори мо (шариати исломӣ) чизи навеста дохил кунад, ки аз он нест, он амр мардуд аст».

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ва Муслим ривоят кардаанд.

Ва дар ривояти Муслим чунин омадааст: «Ҳар ки дар дини мо амалеро эҷод кунад, ки бар он амри мо нест, пас он амал мардуд аст».

& & &

ҲАДИСИ ШАШУМ
ДУРӢ ҚУСТАН АЗ
МАКОНҲОИ ШУБҲАНОК

Аз Абӯабдуллоҳ ан-Нуъмон ибни Башир, разия-л-лоҳу анҳумо, ривоят аст, ки гуфт: аз пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва

& & &

الْحَدِيثُ الْخَامِسُ
النَّهْيُ عَنِ الْإِبْتِدَاعِ فِي الدِّينِ

عَنْ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ عَائِشَةَ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ
أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ
مِنْهُ، فَهُوَ رَدٌّ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ

وَ فِي رِوَايَةٍ لِمُسْلِمٍ: «مَنْ عَمِلَ
عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ».

& & &

الْحَدِيثُ السَّادِسُ
الْبُعْدُ عَنْ مَوَاطِنِ الشُّبُهَاتِ

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الثُّعْمَانِ بْنِ
بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ:
سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

саллам, шунидам, ки ме-
гуфт: «Ба дурустӣ ҳалол
ошкору равшан аст ва ба
дурустӣ ҳаром ошкору рав-
шан аст ва дар миёни ҳа-
лолу ҳаром чизҳои шубҳа-
ноке вучуд доранд, ки он-
ҳоро бисёре аз мардум на-
медонанд. Пас ҳар ки аз
чизҳои шубҳанок парҳез
кунад, барои дину шарафи
худ аз гуноҳ пок шавад. Ва
ҳар ки дар шубҳаҳо афтад,
монанди ҷӯпонест, ки шу-
турони худро дар гирди ҳа-
рими дигарон мечаронад
ва дур нест, ки дар он ҳа-
рим дохил шуда бошад.
Огоҳ бошед, ки ҳар под-
шоҳро ҳаримест; огоҳ бо-
шед, ки ҳарими Худо дар
замин чизҳои ҳаромкардаи
Ўст; огоҳ бошед, ки дар
бадан пораи гӯште ҳаст, ки
агар он дуруст шавад, та-
моми бадан дуруст меша-
вад; ва агар он вайрон ша-
вад тамоми бадан вайрон
мешавад; огоҳ бошед, ки
он гӯштпора дил аст».

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ
ва Муслим ривоят карда-
анд.

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ الْحَالَ
بَيْنَ وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيْنٌ وَبَيْنَهُمَا
أُمُورٌ مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ
مِّنَ النَّاسِ فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ
فَقَدْ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعِرْضِهِ وَمَنْ
وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي
الْحَرَامِ كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ
الْحِمَى يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ أَلَا
وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمًى أَلَا وَإِنَّ
حِمَى اللَّهِ مَحَارِمَهُ أَلَا وَإِنَّ فِي
الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ
صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ
فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ أَلَا وَهِيَ
الْقَلْبُ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ

& & &
ҲАДИСИ ҲАФТУМ
ДИН НАСИҲАТ АСТ

Аз Абӯруқайя Тамим ибни Авс ад-Дорӣ, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Дин(-и Ислом) насиҳат аст». Гуфтем: "(Насиҳат) барои кист?" Гуфт: «(Насиҳат) барои Худо, барои Қуръон, барои пайғамбараш ва барои пешвоёни муслмонон ва барои омаи онҳо».

[Мақсад аз насиҳат садоқату ҳайрхоҳист. Муслмони асил дар муносибат ба Аллоҳ, ба китоби $\bar{U}$, пайғамбари $\bar{U}$, ба сарварони муслмонон, умуман нисбат ба ҳамаи муслмонон садоқату ҳайрхоҳӣ зоҳир менамояд, зеро чунин садоқат яке аз асосҳои муҳимтарини дини ислом аст].

Ин (ҳадис)-ро Муслим ривоят кардааст.

& & &
ҲАДИСИ ҲАШТУМ
ДАҲЛНОПАЗИР БУДАНИ

& & &

الْحَدِيثُ السَّابِعُ
 الدِّينُ النَّصِيحَةُ

عَنْ أَبِي رُقَيْةَ تَمِيمِ بْنِ أَوْسِ
 الدَّارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ :
 «الدِّينُ النَّصِيحَةُ» قُلْنَا: لِمَنْ؟
 قَالَ: «لِلَّهِ وَ لِكِتَابِهِ وَ لِرَسُولِهِ وَ
 لِلْأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَ عَامَّتِهِمْ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

& & &
 الْحَدِيثُ الثَّامِنُ

ХУНИ МУСУЛМОН ВА
МОЛИ Ӯ

Аз ибни Умар, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ба ман фармуда шудааст, ки бо мардумон ҷанг кунам, то гувоҳӣ диҳанд, ки нест ҳеҷ маъбуде барҳақ ҷуз Худо ва Муҳаммад пайғамбари Худост; ва то он, ки намоз барпо доранд ва закот бидиҳанд. Агар чунин кунанд, хунҳо ва молҳои худро аз ман боз хоҳанд дошт, магар он чи ба ҳаққи ислом собит шавад ва ҳисоби эшон бар Худои Таъолост.

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ва Муслим ривоят кардаанд.

& & &

ҲАДИСИ НҲҲУМ
АНДАР НАҲҲИ БИСЁР
СУОЛ КАРДАН ВА САХТ-
ГИРӢ КАРДАН

Аз Абӯхурайра Абдуррахмон ибни Саҳр, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: аз пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, шунидам, ки ме-

حُرْمَةُ دَمِ الْمُسْلِمِ وَ مَالِهِ

عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ قَالَ: «أُمِرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ
النَّاسَ حَتَّى يَشْهَدُوا أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ،
وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ، وَ يُؤْتُوا الزَّكَاةَ،
فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ عَصَمُوا مِنِّي
دِمَاءَهُمْ وَ أَمْوَالَهُمْ إِلَّا بِحَقِّ
الْإِسْلَامِ، وَحَسَابُهُمْ عَلَى اللَّهِ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ.

& & &

الْحَدِيثُ التَّاسِعُ
النَّهْيُ عَنْ كَثْرَةِ السُّؤَالِ وَ التَّشَدُّدِ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ
بْنِ صَخْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ:
سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

гуфт: «Он чи шуморо аз он наҳй кардаам, пас аз он дурӣ бичӯед ва он чи шуморо бар он амр кардаам, пас аз он ҳар қадар, ки тавонистед, иҷро бикунед. Ба дурустӣ, он умматонеро, ки пеш аз шумо буданд, саволҳои бисёрашон ва ихтилофашон бар пайғамбарон ҳалок кардааст».

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ва Муслим ривоят кардаанд.

& & &

ҲАДИСИ ДАҲУМ ДАР БАЁНИ САБАБҲОИ ИҶОБАТ НАШУДАН(-И ДУО)

Аз Абӯҳурайра, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Эй мардум, ҳамоно Худо пок аст ва ҷуз поки ҷизеро қабул накунад. Ба дурустӣ, Худо мӯъминонро бар он чи амр кардааст, ки пайғамбаронро ба он амр карда буд. Ва Худои Таъоло мефармояд: ﴿Эй пайғамбарон аз покизаҳо бихӯред ва корҳои шоиста бикунед, ки ман ба он

عليه و سلم يقول: «ما نهيتكم عنه فاجتنبوه وما أمرتكم به فأتوا منه ما استطعتم فإنما أهلك الذين من قبلكم كثرة مسائلهم واختلافهم على أنبيائهم».

رواه البخاري و مسلم.

& & &

الْحَدِيثُ الْعَاشِرُ مِنْ أَسْبَابِ عَدَمِ الْجَوَابَةِ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيُّهَا النَّاسُ! إِنَّ اللَّهَ طَيِّبٌ لَا يَقْبَلُ إِلَّا طَيِّبًا، وَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ الْمُؤْمِنِينَ بِمَا أَمَرَ بِهِ الْمُرْسَلِينَ، فَقَالَ تَعَالَى: ﴿يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ

чи анҷом медиҳед, огоҳам» [Мӯъминун, 23:51]; ва мӯъминон-ро фармуд: «Эй мӯъминон! Аз неъматҳои покизае, ки ба шумо рӯзӣ додаем, бихӯред» [Бақара, 2: 172]. Сипас пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, мардеро зикр кард, ки сафари дуру-дарозе мекунад, бо мӯйҳои парешону гардолуд, дастонашро ба сӯйи осмон бардошта мегӯяд: "Эй Парвардигори ман, Эй Парвардигори ман!" Дар ҳоле, ки таому шароб ва либосаш аз ҳаром буда ва аз ҳаром ғизо гирифтааст. Пас дар чунин ҳол чӣ гуна (дуои ӯ) иҷобат мешавад?!»

Ин (ҳадис)-ро Муслим ривоят кардааст.

& & &

ҲАДИСИ ЁЗДАҲУМ ПАРҲЕЗ КАРДАН АЗ ЧИЗ- ҲОИ ШУБҲАНОК

Аз Абӯмуҳаммад Ҳасан ибни Алӣ ибни Абӯтолиб, писари духтари пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам ва хушбӯяки ӯ ривоят аст, ки гуфт: аз пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва

عَلَيْهِمُ ﴿[المؤمنون 51:23]. وَقَالَ
تَعَالَى: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾
[البقرة 2:172]. ثُمَّ ذَكَرَ الرَّجُلَ
يُطِيلُ السَّفَرَ، أَشْعَثَ أَغْبَرَ، يَمُدُّ
يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ، يَا رَبُّ يَا رَبُّ
وَمَطْعُمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَ
مَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَغُذِيَ بِالْحَرَامِ،
فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لَهُ؟».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ

& & &

الْحَدِيثُ الْخَادِي عَشَرَ التَّوَرُّعُ عَنِ الشُّبُهَاتِ

عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ
عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، سِبْطِ رَسُولِ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَ
رَبِّحَاتِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ:

саллам, (ин ҳадисро) ҳифз кардаам: «Раҳо кун он чиро, ки туро ба шубҳа меандозад ва бигир он чиро, ки туро ба шубҳа намеандозад [зеро дар ростӣ оромиши хотир аст ва дар дурӯғ шакку шубҳа аст]».

Ин (ҳадис)-ро ат-Тирмизӣ ва ан-Насоӣ ривоят кардаанд.

(Ат-Тирмизӣ) гуфтааст: ҳадиси ҳасану саҳеҳ аст.

& & &

ҲАДИСИ ДУВОЗДАҲУМ
ДАР БАЁНИ ТАРКИ ОН
ЧИЗЕ, КИ БАРОИ МУСУЛ-
МОН ФОИДА НАДОРАД

Аз Абӯҳурайра, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Аз (ҷумлаи) ҳусни исломи шахс он аст, ки он чиро, ки бар вай фоида надорад, тарк намояд».

Ҳадиси ҳасан аст, ки онро ат-Тирмизӣ ва дигарон ҳамчунин ривоят кардаанд.

& & &

ҲАДИСИ СЕНЗДАҲУМ

حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «دَعْ مَا يُرِيكَ إِلَى مَا لَا يُرِيكَ».

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَ النَّسَائِيُّ وَ قَالَ حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

& & &

الْحَدِيثُ الثَّانِي عَشَرَ
تَرْكُ مَا لَا يَغْنِي الْمُسْلِمَ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَغْنِيهِ»

حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَ غَيْرُهُ هَكَذَا.

& & &

الْحَدِيثُ الثَّالِثُ عَشَرَ

АЗ (ЧУМЛАИ) КАМОЛИ
ИМОН

Аз Абӯҳамза Анас ибни Молик, разия-л-Лоҳу анҳу, ки хизматгори пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, буд, ривоят аст, ки пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ҳар кадоми шумо то он чиро, ки барои худ дӯст медорад, барои бародар(-и мусулмонаш) низ дӯст надорад, ҳанӯз имон наовардааст».

[Барои бародари худ низ ҳар чизи дӯст доштаниро раво хостани мусулмон чунин маъно дорад, ки чаҳд намояд, то ба ӯ некие кунад; ва агар некие карда натавонад, бигузор ӯро аз бадӣ ғимоя намояд ё зараре ба ӯ нарасонад].

Ал-Бухорӣ ва Муслим ин ҳадисро ривоят кардаанд.

& & &

ҲАДИСИ ЧАҲОРДАҲУМ
ДАР БАЁНИ ҲАРОМ БУДА-
НИ (РЕХТАНИ) ХУНИ
МУСУЛМОН

Аз Абӯмасъуд, разия-л-

مِنْ كَمَالِ الْإِيمَانِ

عَنْ أَبِي حَمَزَةَ، أَنَسِ بْنِ
مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، خَادِمِ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قَالَ: «لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى
يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ».
رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ.

& & &

الْحَدِيثُ الرَّابِعُ عَشَرَ
حُرْمَةُ دَمِ الْمُسْلِمِ

عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: пайғамбари Худо салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Раво нест рехтани хуни мусулмон магар ба яке аз се чиз: зан ё марди издивоҷ кардаи зинокор ва (қатли) қоне ба (қасоси) қон(-и дигар) ва касе, ки тарки дини худ кунад ва аз ҷамъияти мусулмонон ҷудо шавад».

Ал-Бухорӣ ва Муслим ин ҳадисро ривоят кардаанд.

& & &

ҲАДИСИ ПОНЗДАҲУМ БА МЕҲМОННАВОЗӢ ТАРҒИБ КАРДАН

Аз Абӯхурайра, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ҳар ки ба Худо ва рӯзи қиёмат бовар дорад, пас бояд суҳанони некӯ гӯяд ё хомӯш шавад; ва ҳар ки ба Худо ва рӯзи қиёмат бовар дорад, пас бояд ҳамсоҷашро гирифта дорад; ва ҳар ки ба Худо ва рӯзи қиёмат бовар дорад, пас

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَحِلُّ دَمُ
أَمْرِيٍّ مُسْلِمٍ، يَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ
إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَّا
بِإِخْدَى ثَلَاثٍ: الثَّيِّبُ الزَّانِ
وَالنَّفْسُ بِالنَّفْسِ وَالتَّارِكُ لِدِينِهِ
الْمُفَارِقُ لِلْجَمَاعَةِ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ.

& & &

الْحَدِيثُ الْخَامِسُ عَشَرَ الْحَثُّ عَلَى إِكْرَامِ الضَّيْفِ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكُلْ خَيْرًا
أَوْ لِيَصُومْ وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جَارَهُ، وَمَنْ
كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ»

бояд меҳмонашро гиromӣ дорад».

Ал-Бухорӣ ва Муслим ин ҳадисро ривоят кардаанд.

& & &

ҲАДИСИ ШОНЗДАҲУМ ДАР БАЁНИ НАҲЙИ ҒАЗАБ

Аз Абӯхурайра, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки марде аз пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, хоҳиш карда гуфт: "Маро панде бидеҳ!" (Дар ҷавоб) гуфт: «Ғазаб нақун!». Пас он мард ин хоҳишашро якчанд маротиба такрор намуд. Пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, (бори дигар дар ҷавоб) гуфт: «Ғазаб нақун!».

Ал-Бухорӣ ва Муслим ин ҳадисро ривоят кардаанд.

& & &

ҲАДИСИ ҲАБДАҲУМ БА ҲАЙВОН МЕҲРУБОНӢ НАМУДАН

Аз Абӯяъло Шаддод ибни Авс, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки пай-

Рَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ.

& & &

الْحَدِيثُ السَّادِسُ عَشَرَ النَّهْيُ عَنِ الْغَضَبِ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَوْصِنِي، قَالَ: «لَا تَغْضَبْ». فَرَدَّدَ مِرَارًا، قَالَ: «لَا تَغْضَبْ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ.

& & &

الْحَدِيثُ السَّابِعُ عَشَرَ الرَّفْقُ بِالْحَيَوَانِ

عَنْ أَبِي يَعْلَى شَدَّادِ بْنِ أَوْسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ:

ғамбари Худо, салла-л-Ло-
ху алайҳи ва саллам, гуфт:
«Ҳаройина Худованд бар
ҳама чиз некӯию эҳсон
карданро воҷиб гардонида-
аст. Вақте ки қатл кардед,
қатлро некӯ анҷом диҳед,
вақте ки забҳ кардед,
забҳро некӯ анҷом диҳед,
бигузор ҳар кадоми шумо
корди худро тез кунад ва
бигузор ҳайвонро аз азоб
кашидан наҷот диҳад».

Ин (ҳадис)-ро Муслим
ривоят кардааст.

& & &

ҲАДИСИ ҲАЖДАҲУМ БА ХУШРАФТОРӢ ТАРҒИБ КАРДАН

Аз Абӯзар Ҷундуб ибни
Ҷунода ва Абӯабдуллоҳ-
мон Муъоз ибни Ҷабал,
разия-л-Лоҳу анҳумо, ри-
воят аст, ки пайғамбари
Худо, салла-л-Лоҳу алай-
ҳи ва саллам, гуфт: «Ҳар
ҷое бошӣ, аз Худо битарс;
ва пас аз ҳар бадӣ хубие
анҷом деҳ, то он (бадӣ)-ро
маҳв кунад; ва бо хулқи нек
бо мардум рафтор кун!»

Ат-Тирмизӣ ин (ҳадис)-
ро ривоят карда гуфтааст:
ҳадиси ҳасан аст ва дар

«إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ
شَيْءٍ ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا
الْقِتْلَةَ ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا
الذَّبْحَ ، وَلِيُحَدِّثْ أَحَدَكُمْ شَفْرَتَهُ،
وَلِيُرِخَ ذِيحَتَهُ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

& & &

الْحَدِيثُ الثَّامُنُ عَشَرَ الْحَثُّ عَلَى الْأَخْلَاقِ الْحَسَنَةِ

عَنْ أَبِي ذَرٍّ جُنْدُبِ بْنِ
جُنَادَةَ وَ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ مَعَاذِ
بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قَالَ: «اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ،
وَاتَّبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا،
وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ»
رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ:
حَدِيثٌ حَسَنٌ وَ فِي بَعْضِ
النُّسخِ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

баъзе нусхаҳо ҳадиси ҳасан
ва саҳеҳ омадааст.

& & &

ҲАДИСИ НУЗДАҲУМ

(ҲУДУДИ) ХУДОРО НИГОҲ
ДОР, ТО ХУДО ТУРО НИГОҲ
ДОРАД

Аз Абӯлаббос, Абдуллоҳ ибни Аббос, разия-л-Лоҳу анхумо, ривоят аст, ки гуфт: "Рӯзе пушти сари пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, будам, ки гуфт: «Эй чавон, ба дурустӣ ки ман туро якчанд панде биомӯзам: (худуди) Худоро нигоҳ дор, то Худо туро нигоҳ дорад; (худуди) Худоро нигоҳ дор, то Ҷиро дар рӯ ба рӯят биёбӣ. Ҳар гоҳ чизе талаб кунӣ, аз Худо талаб кун, ҳар гоҳ ёрӣ бичӯӣ аз Худо ёрӣ бичӯ. Ва бидон, ки агар ҳамаи мардум чамъ шаванд, то туро ба чизе ёрӣ расонанд, ёрӣ расонида наметавонанд, магар ба он чизе, ки Худо бар ту навиштааст; ва агар ҳамаи мардум чамъ шаванд, то ба ту зарар расонанд, зараре расонида наметавонанд магар ба он чизе, ки Худо бар

& & &

الْحَدِيثُ التَّاسِعُ عَشَرَ
أَحْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظَكَ

عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ
عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ:
«كُنْتُ خَلْفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا، فَقَالَ: يَا
غُلَامُ، إِنِّي أَعَلَّمُكَ كَلِمَاتٍ:
إِحْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظَكَ، إِحْفَظِ اللَّهَ
تَجِدْهُ تَجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ
فَأَسْأَلِ اللَّهَ، وَإِذَا اسْتَعَنْتَ
فَاسْتَعِنْ بِاللَّهِ، وَاعْلَمْ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوِ
اجْتَمَعَتْ عَلَى أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ
لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ
اللَّهُ لَكَ، وَإِنْ اجْتَمَعُوا عَلَى أَنْ
يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا
بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ،
رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ
الصُّحُفُ».

ту навиштааст, қаламҳо бардошта шудаанд ва номаҳо хушк шудаанд».

Ат-Тирмизӣ ин (ҳадис)-ро ривоят карда гуфтааст: ин ҳадиси ҳасан ва саҳеҳ аст.

Ва дар ривояте аз ғайри ат-Тирмизӣ чунин аст: «(Худуди) Худоро нигоҳдор, то Ӯро ҳамроҳат биёбӣ; дар фаровонӣ Худоро бишинос, то Худо туро дар сахтӣ бишиносад. Ва бидон, ки он чи дар сарнавишти ту нест, ба ту наоҳад расид; ва он чи ба ту расид, наметавонист ба ту нарасад. Ва бидон, ки нусрати Худо ҳамроҳи устуворӣ аст; ва кушоиш ҳамроҳи сахтӣ аст; ва дар ҳақиқат ҳамроҳи ҳар як душворӣ осонӣ аст».

& & &

ҲАДИСИ БИСТУМ

ҲАЁ АЗ ИМОН АСТ

Аз Абӯмасъуд Ақоба ибни Амр ал-Ансорӣ ал-Бадри, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ба дурустӣ, он чи мардум аз панди

Рَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: حَدِيثٌ

حَسَنٌ صَحِيحٌ.

وَ فِي رِوَايَةٍ غَيْرِ التِّرْمِذِيِّ:

«إِحْفَظِ اللَّهَ تَجِدَهُ أَمَامَكَ،

تَعْرِفْ إِلَى اللَّهِ فِي الرَّحَاءِ يَعْرِفَكَ

فِي الشَّدَّةِ ، وَاعْلَمْ أَنَّ مَا

أَخْطَاكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَكَ، وَمَا

أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ وَاعْلَمْ

أَنَّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ وَأَنَّ

الْفَرَجَ مَعَ الْكَرْبِ وَأَنَّ مَعَ الْعُسْرِ

يُسْرًا».

& & &

الْحَدِيثُ الْعَشْرُونَ

الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ

عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عَقَبَةَ بْنِ

عَمْرٍو الْأَنْصَارِيِّ الْبَدْرِيِّ رَضِيَ

اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ مِمَّا

пайғамбарони пешин дар-ёфтаанд, ин аст: "Ҳар гоҳ шарм накардӣ, пас ҳар чи меҳоҳӣ бикун". [Шарму ҳаё дар ҳамаи шариатҳои осмонӣ писандида ва мавриди ситоиш будааст. Яъне, агар шарму ҳаё надошта бошӣ, ки тӯро аз чизҳои ҳаром боздорад, пас ҳар чи хоҳӣ бикун, вале барои худ бадбахтӣ меорӣ].

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ривоят кардааст.

& & &

ҲАДИСИ БИСТУ ЯКУМ УСТУВОРӢ ҶАВҲАРИ ИСЛОМ АСТ

Аз Абӯамр ва ӯ Абӯамрата, Суфён ибни Абдуллоҳ ас-Сақафӣ, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: "Гуфтам: эй пайғамбари Худо, барои ман дар бораи ислом ончунон сухани пурмазмуну равшане бигӯ, ки ғайр аз ту дар бораи он аз шахси дигаре напурсам". Гуфт: «Бигӯ ба Худо имон овардам, сипас дар он устувор бош».

Ин (ҳадис)-ро Муслим ривоят кардааст.

& & &

أَذْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ التَّبَوَّةِ
الْأُولَى: إِذَا لَمْ تَسْتَحِ فَافْعَلْ مَا
شِئْتَ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

& & &

الْحَدِيثُ الْخَادِي وَالْعِشْرُونَ الاسْتِقَامَةُ لُبُّ الْإِسْلَامِ

عَنْ أَبِي عَمْرٍو وَ قِيلَ أَبِي
عَمْرَةَ, سُفْيَانَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ
الثَّقَفِيِّ, رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ, قَالَ:
قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ قُلْ لِي فِي
الْإِسْلَامِ قَوْلًا، لَا أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَدًا
غَيْرَكَ. قَالَ: «قُلْ آمَنْتُ بِاللَّهِ
ثُمَّ اسْتَقِمَّ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

& & &

الْحَدِيثُ الثَّانِي وَالْعِشْرُونَ

ҲАДИСИ БИСТУ ДУЮМ РОҲИ БИҲИШТ

Аз Абӯабдуллоҳ, Ҷобир ибни Абдуллоҳ ал-Ансорӣ, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки марде аз пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, суол карда пурсид: "Барои ман хабар деҳ, оё ҳар гоҳ намозҳои фарзшударо бихонам, моҳи рамазонро рӯза бидорам, ҳалолро ҳалол бидонам ва ҳаромро ҳаром бидонам ва ба онҳо чизе наафзоям, ба бихишт дохил мешавам?" Пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Оре».

Ин (ҳадис)-ро Муслим ривоят кардааст.

Ва маънои "ҳаромро ҳаром бидонам", яъне "аз он дурӣ чӯям" аст. Ва маънои "ҳалолро ҳалол бидонам", яъне "онро аз рӯйи эътиқод ҳалол дониста анҷом додан" аст.

& & &

ҲАДИСИ БИСТУ СЕЮМ БА СҮЙИ КОРИ ХАЙР ШИТОБ КАРДАН

Аз Абӯмолик ал-Ҳорис

طَرِيقُ الْجَنَّةِ

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَابِرٍ، بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: أَرَأَيْتَ إِذَا صَلَّيْتُ الْمَكْتُوبَاتِ، وَصُمْتُ رَمَضَانَ، وَأَخْلَلْتُ الْحَالَ، وَحَرَمْتُ الْحَرَامَ، وَلَمْ أَزِدْ عَلَى ذَلِكَ شَيْئًا أَأَدْخُلُ الْجَنَّةَ؟ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «نَعَمْ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

وَمَعْنَى حَرَمْتُ الْحَرَامَ: اجْتَنَبْتُهُ وَمَعْنَى أَخْلَلْتُ الْحَالَ: فَعَلْتُهُ مُعْتَقِدًا حِلَّهُ.

& & &

الْحَدِيثُ الثَّالِثُ وَالْعِشْرُونَ الْإِسْرَاعُ إِلَى الْخَيْرِ

عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْحَارِثِيِّ بْنِ

ибни Осим ал-Ашъарӣ ривоят аст, ки гуфт: Пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Покизагӣ нисфи имон аст. (Савоби лафзи) "ал-хамду ли-л-Лоҳ" мизон(-и некӣ)-ро пур мекунад. (Савоби лафзи) "субҳона-л-Лоҳ ва ал-хамду ли-л-Лоҳ" он чи байни замину осмонҳост, пур мекунад. Намоз рӯшноӣ аст. Садақа бурҳон(-и имондорӣ) аст. Сабру шикебой равшанӣ(-и имон) аст. Қуръон барои ту ё бар ту ҳуччат аст. Мардумон бомдодон саъйу талош мекунанд, пас касе (бо анҷом додани корҳои нек) ҷонашро (ба Худо) фурухта, пас (худо аз азоб) раҳо мекунад ва каси дигаре (бо анҷом додани корҳои зишт) ҷонашро (ба шайтон ва ҳавову ҳаваси худ) фурухта, пас (худо) ба ҳалокат мувоҷеҳ месозад».

Ин (ҳадис)-ро Муслим ривоят кардааст.

& & &
ҲАДИСИ БИСТУ
ЧАҲОРУМ
 ДАР БАЁНИ ТАҲРИМИ

عَاصِمِ الْأَشْعَرِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأُ الْمِيزَانَ، وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ تَمْلَأَانِ أَوْ تَمْلَأُ مَا بَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَالصَّلَاةُ نُورٌ، وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ، وَ الْقُرْآنُ حُجَّةٌ لَكَ أَوْ عَلَيْكَ، كُلُّ النَّاسِ يَغْدُو فَبَائِعُ نَفْسِهِ، فَمُعْتِقُهَا أَوْ مُوْبِقُهَا».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

& & &
 الْحَدِيثُ الرَّابِعُ وَالْعِشْرُونَ
 تَحْرِيمُ الظُّلْمِ

ЗУЛМ

Абӯзар, разия-л-Лоҳу ан-ху, аз пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, нақл кард, ки ӯ аз Парвардигори Ғолибу Та-воно чунин ривоят карда-аст, ки гуфт:

«Эй бандагони Ман, ҳа-моно ман зулмо бар Ху-дам ҳаром гардонидам ва онро дар байни шумо низ ҳаром гардонидаам, пас ба ҳамдигар зулм накунед!».

Эй бандагони Ман, ҳамаи шумо гумроҳед, магар касе, ки ӯро ҳидоят кардаам, пас аз Ман роҳи рост талаб кунед, то шуморо роҳ-намои бикунам.

Эй бандагони Ман, ҳамаи шумо гуруснаед, магар ка-се, ки ӯро таом додаам, пас аз Ман хӯрдани талаб ку-нед, то шуморо бихӯронам.

Эй бандагони Ман, ҳамаи шумо урёнед, магар касе, ки ӯро пӯшонидаам, пас аз Ман пӯшиш талаб кунед, то шуморо бипӯшонам.

Эй бандагони Ман, ба дурустӣ, шумо шабу рӯз хато мекунед ва Ман бо-шам ҳамаи гуноҳонро ме-

عَنْ أَبِي ذَرٍّ الْغِفَارِيِّ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. فِيمَا يَرْوِيهِ عَنْ رَبِّهِ
عَزَّ وَجَلَّ أَنَّهُ قَالَ:

«يَا عِبَادِي إِنِّي حَرَّمْتُ
الظُّلْمَ عَلَى نَفْسِي وَجَعَلْتُهُ
بَيْنَكُمْ مُحَرَّمًا فَلَا تَظَالَمُوا.

يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ ضَالٌّ إِلَّا
مَنْ هَدَيْتُهُ، فَاسْتَهْدُونِي أَهْدِكُمْ.

يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ جَائِعٌ إِلَّا مَنْ
أَطْعَمْتُهُ، فَاسْتَطْعِمُونِي أُطْعِمَكُمْ.

يَا عِبَادِي كُلُّكُمْ عَارٍ إِلَّا مَنْ
كَسَوْتُهُ، فَاسْتَكْسُونِي أَكْسُكُمْ.

يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ تُخْطِئُونَ
بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، وَأَنَا أَغْفِرُ
الدُّنُوبَ جَمِيعًا، فَاسْتَغْفِرُونِي
أَغْفِرْ لَكُمْ.

يَا عِبَادِي إِنَّكُمْ لَنْ تَبْلُغُوا

бахшам, пас аз Ман омур-зиш талабед, то шуморо биомурзам.

Эй бандагони Ман, ба дурустӣ, шумо ҳаргиз зараре бар Ман расонида наметавонед, то Маро зиёне бирасонед ва ҳаргиз ғоидае бар Ман расонида наметавонед, то суде Маро бирасонед.

Эй бандагони Ман, агар аз нахустини шумо то ба охирини шумо ва инсучинни шумо ҳама бар парҳезгортарин дили як фарде аз шумо (чамъ) бошанд, ин ҳеҷ чизеро дар мулки Ман наҷфзояд.

Эй бандагони Ман, агар аз нахустини шумо то ба охирини шумо ва инсучинни шумо ҳама бар бадкирдортарин дили як фарде аз шумо (чамъ) бошанд, ин ҳеҷ чизеро аз мулки Ман кам накунад.

Эй бандагони Ман, агар аз нахустини шумо то ба охирини шумо ва инсучинни шумо ҳама дар як майдон (чамъ омада) биистанд, пас аз Ман хоҳиш кунанд ва Ман низ ба ҳар як нафари шумо хостаашро бидиҳам, ин ҳеҷ

ضَرِّي فَتَضُرُونِي, وَلَنْ تَبْلُغُوا
نَفْعِي فَتَنْفَعُونِي.

يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ
وَأَخْرُكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجَنَّتُمْ كَانُوا
عَلَى أَثْقَى قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ
مِّنْكُمْ مَا زَادَ ذَلِكَ فِي مُلْكِي
شَيْئًا.

يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ
وَأَخْرُكُمْ وَإِنْسَكُمْ وَجَنَّتُمْ كَانُوا
عَلَى أَفْجَرِ قَلْبِ رَجُلٍ وَاحِدٍ
مِّنْكُمْ مَا نَقَصَ ذَلِكَ مِنْ مُلْكِي
شَيْئًا.

يَا عِبَادِي لَوْ أَنَّ أَوَّلَكُمْ
وَأَخْرُكُمْ وَإِنْسَكُمْ قَامُوا
فِي صَعِيدٍ وَاحِدٍ فَسَأَلُونِي
فَأَعْطَيْتُ كُلَّ وَاحِدٍ مَسْأَلَتَهُ مَا
نَقَصَ ذَلِكَ مِمَّا عِنْدِي إِلَّا كَمَا
يَنْقُصُ الْمَخِيطُ إِذَا أُدْخِلَ

чизеро аз мулки Ман кам намекунад, магар ба монанди кам шудани сӯзани бошад, ҳар гоҳ дар баҳр фуру бурда шавад.

Эй бандагони Ман, ба дурустӣ, ин ҳама амалҳои шумо аст, онҳоро барои шумо бармешуморам, сипас (подоши) онҳоро бароятон пурра медиҳам, пас ҳар ки некӣ биёбад, пас Худоро ҳамд гӯяд ва ҳар ки ғайри онро биёбад, пас бояд танҳо худаширо сарзаниш бидунад».

Ин (ҳадис)-ро Муслим ривоят кардааст.

[Месазад, ки мардум ҳоҷатҳои онро ба Худо изҳор намоянд, то тамоми корҳои динию дунявиро осон гардонад].

& & &

ҲАДИСИ БИСТУ

ПАНҶУМ

АНДАР ФАЗИЛАТИ ЗИКР

КАРДАН

Аз Абӯзар, разия-л-Лоҳу анху, инчунин ривоят аст, ки як гурӯҳ аз ёрони пайғамбари Худо, салла-л-

ал-бҳр.

يَا عِبَادِي إِنَّمَا هِيَ أَعْمَالُكُمْ
أُخْصِيهَا لَكُمْ ثُمَّ أُوَفِّيكُمْ إِيَّاهَا ,
فَمَنْ وَجَدَ خَيْرًا فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ ,
وَمَنْ وَجَدَ غَيْرَ ذَلِكَ فَلَا يَلُومَنَّ
إِلَّا نَفْسَهُ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

& & &

الْحَدِيثُ الْخَامِسُ وَالْعِشْرُونَ
فَضْلُ الذِّكْرِ

عَنْ أَبِي ذَرٍّ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
أَيْضًا: أَنَّ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِ

Лоҳу алайҳи ва саллам, ба ӯ гуфтанд: "Эй пайғамбари Худо! Сарватмандон ҳама савобхоро бо худ бурданд. Онҳо айнан монанди мо намоз мегузоранд; ва айнан монанди мо рӯза медоранд; ва боз, аз молҳои зиёдаиашон садақа мекунанд". Пас гуфт: «Оё Худои Таъоло барои шумо имкони чизе садақа карданро намодааст?! Ба дурӯстӣ ба ҳар бор "субҳонал-Лоҳ" гуфтан садақа аст; ва ба ҳар бор "Аллоҳу Акбар" гуфтан садақа аст; ва ба ҳар бор "ал-ҳамду лил-Лоҳ" гуфтан садақа аст; ва ба ҳар бор "ло илоҳа илла-л-Лоҳ" гуфтан садақа аст; ва амри маъруф кардан садақа аст; ва наҳйи мункар кардан садақа аст; ва дар муошират кардани ҳар яки шумо бо ҳамсаронатон садақа аст». Гуфтанд: "Эй пайғамбари Худо, агар яке аз мо шаҳваташро (дар ҳамсараш) сарф кунад, дар ин барои ӯ савоб бошад?". Гуфт: «Оё медонед, ки агар шаҳваташро дар ҳаром сарф кунад, барои ӯ гуноҳе

رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالُوا لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! ذَهَبَ أَهْلُ الدُّثُورِ بِالْأُجُورِ، يُصَلُّونَ كَمَا نُصَلِّي، وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ، وَ يَتَصَدَّقُونَ بِفُضُولِ أَمْوَالِهِمْ. قَالَ: «أَوْ لَيْسَ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ مَا تَصَدَّقُونَ؟! إِنَّ بِكُلِّ تَسْبِيحَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلِّ تَكْبِيرَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلِّ تَحْمِيدَةٍ صَدَقَةٌ، وَكُلِّ تَهْلِيلَةٍ صَدَقَةٌ، وَأَمْرٍ بِالْمَعْرُوفِ صَدَقَةٌ، وَنَهْيٍ عَنِ مُنْكَرٍ صَدَقَةٌ، وَفِي بَضْعِ أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ» قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَيَأْتِي أَحَدُنَا شَهْوَتُهُ وَيَكُونُ لَهُ فِيهَا أَجْرٌ؟ قَالَ: أَرَأَيْتُمْ لَوْ وَضَعَهَا فِي حَرَامٍ أَكَانَ عَلَيْهِ فِيهَا وَزْرٌ؟ فَكَذَلِكَ إِذَا وَضَعَهَا فِي

ҳаст?! Пас ҳамчуни агар онро дар ҳалол бигузорад, барои ӯ савоб бошад».

Ин (ҳадис)-ро Муслим ривоят кардааст.

& & &

ҲАДИСИ БИСТУ ШАШУМ
БАР ҲАР ЯК УЗВ(-И ОДАМ)
САДАҚА (ЛОЗИМ) АСТ

Аз Абӯҳурайра, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Аз мардум бар ҳар як банду буғуми баданашон ҳар рӯз, ки дар он офтоб мебарояд, садақа лозим аст: чун дар миёни ду нафар адл кунӣ, садақа аст; ва чун ба марде барои савор шудан ба ҳайвони савориаш ёрӣ расонӣ ё бар он ҳайвон бору бандашро бор кунӣ ё бардорӣ, садақа аст; ва сухани хуш садақа аст; ва ҳар як қадаме, ки барои рафтан ба намоз гузорӣ, садақа аст; ва чун чизи озордихандаро аз сари роҳ бартараф кунӣ, садақа аст».

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ва Муслим ривоят карда-

الْحَلَالِ كَانَ لَهُ أَجْرٌ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

& & &

الْحَدِيثُ السَّادِسُ وَالْعِشْرُونَ
عَلَى كُلِّ جَارِحَةٍ صَدَقَةٌ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّ سُلَامَى مِنَ
النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ كُلَّ يَوْمٍ تَطْلُعُ
فِيهِ الشَّمْسُ: تَعْدِلُ بَيْنَ الْأُثْنَيْنِ
صَدَقَةٌ، وَتُعِينُ الرَّجُلَ عَلَى دَابَّتِهِ
فَتَحْمِلُ عَلَيْهَا أَوْ تَرْفَعُ لَهُ عَلَيْهَا
مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ، وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ
صَدَقَةٌ، وَبِكُلِّ خُطْوَةٍ تَمْشِيهَا
إِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةٌ، وَتُمِيطُ
الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ.

анд.

& & &

ҲАДИСИ БИСТУ ҲАФТУМ
АНДАР ШИНОХТАНИ
НЕКӢ ВА БАДӢ

Аз Навос ибни Самъон, разия-л-Лоҳу анху, нақл аст, ки пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Некӯӣ ҳусни ахлоқ аст ва гуноҳ он аст, ки дар дилат нороҳатӣ биорад ва аз ошкор шуданаш дар байни мардум туро кароҳият ояд».

Ин (ҳадис)-ро Муслим ривоят кардааст.

Аз Вобиса ибни Маъбад, разия-л-Лоҳу анху, нақл аст, ки гуфт: "Рӯзе ба зиёрати пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, омадам, ӯ гуфт: «Омадӣ, то дар бораи некӯӣ суол кунӣ?» Гуфтам: "Оре".

Гуфт: «Аз дилат бипурс! Некӯӣ ҳар чизест, ки дил ва нафс ба сӯйи он майл карда таскину ором гиранд; ва гуноҳ ҳар чизест, ки нороҳатиरो дар нафс ва шубҳаро дар сина эҷод кунад, ва агарчанде мардум(-и омма бар хилофи

& & &

الْحَدِيثُ السَّابِعُ وَالْعِشْرُونَ
تَعْرِيفُ الْبِرِّ وَالْإِثْمِ

عَنْ نَوَاسِ بْنِ سَمْعَانَ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «الْبِرُّ حُسْنُ
الْخُلُقِ، وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي
نَفْسِكَ، وَكَرِهْتَ أَنْ يَطَّلَعَ عَلَيْهِ
النَّاسُ». رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

عَنْ وَابِصَةَ بْنِ مَعْبَدٍ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ:
«جِئْتَ تَسْأَلُ عَنِ الْبِرِّ؟» قُلْتُ:
نَعَمْ. قَالَ: اسْتَفْتِ قَلْبَكَ، الْبِرُّ:
مَا أَطْمَأْنَنْتَ إِلَيْهِ النَّفْسُ وَأَطْمَأَنَّ
إِلَيْهِ الْقَلْبُ، وَالْإِثْمُ: مَا حَاكَ فِي
النَّفْسِ وَتَرَدَّدَ فِي الصَّدْرِ، وَإِنْ
أَفْتَاكَ النَّاسُ وَأَفْتَوْكَ.

шуурат) фатво диҳанд,
эътимод нақун».

(Имом Нававий, мегӯяд:) Ин ҳадиси ҳасан аст, ки онро мо дар "Муснад"-и имом Аҳмад ибни Ҳанбал ва Имом ад-Дорамӣ ба исноди ҳасан ривоят кардаем.

& & &

ҲАДИСИ БИСТУ ҲАШТУМ

АНДАР ФАРМОНБАРДОРӢ
ВА ИТОАТ КАРДАН

Аз Абӯнаҷиҳ ал-Ирбоз ибни Сория, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: "Рӯзе пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, барои мо мавъизаи некӯе кард, ки аз (шунидани) онҳо дар дилҳо тарс афтод ва аз чашмҳо ашк ҷорӣ шуд. Пас гуфтем: "Гӯё, ки ин мавъизаи видоъ аст, пас моро васият кун!" Гуфт: «Шуморо ба тақвои Худои Ғолибу Тавоно ва гуш кардан ва итоит кардан(-и фармонраво) васият мекунам, агарчи бандаи ҳабашӣ бар шумо фармонравой кунад. Пас, ба дурустӣ, чун касе аз шумо

حَدِيثُ حَسَنٌ رَوَيْنَاهُ فِي

مُسْنَدِي الْإِمَامَيْنِ أَحْمَدَ بْنِ
حَنْبَلٍ وَالدَّارِمِيِّ بِإِسْنَادٍ حَسَنٍ.

& & &

الْحَدِيثُ الثَّامِنُ وَالْعَشْرُونَ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ

عَنْ أَبِي نَجِيحٍ الْعَرَبَاضِ بْنِ
سَارِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ :
وَعَظَّنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ يَوْمًا مَوْعِظَةً وَجَلَتْ مِنْهَا
الْقُلُوبُ، وَ ذَرَفَتْ مِنْهَا الْعُيُونُ ،
فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ كَأَنَّهَا مَوْعِظَةٌ
مُودِّعٍ فَأَوْصِنَا، قَالَ: «أَوْصِيكُمْ
بِتَقْوَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَالسَّمْعِ
وَالطَّاعَةِ، وَإِنْ تَأَمَّرَ عَلَيْكُمْ عَبْدٌ
حَبَشِيٌّ ، فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ
فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا. فَعَلَيْكُمْ
بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ

зинда бимонад, ихтилофи бисёроеро хоҳад дид. Пас шуморо ба пайравии суннати ман ва суннати халифаҳои рошидин, ки ҳидоятёфтагонанд, тарғиб мекунам. Ин (васият)-ро ба дандон бигазед ва нигоҳдоред. Ва шуморо аз навовариҳои корҳо хушдор медиҳам, пас (бидонед, ки) ҳар бидъат гумроҳӣ аст».

Ин (ҳадис)-ро Абӯдовуд ва ат-Тирмизӣ ривоят кардаанд. Ва ат-Тирмизӣ гуфт: "Ҳадиси ҳасану саҳеҳ аст".

& & &

ҲАДИСИ БИСТУ НУҲУМ ДАР БАЁНИ РОҲҲОИ ХАЙР

Аз Муъоз ибни Ҷабал, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: "Гуфтам: эй пайғамбари Худо, маро ҳабар деҳ аз коре, ки маро ба бихишт дохил кунад ва аз оташи дӯзах дур созад". Гуфт: «Ба дурустӣ, маро аз (коре) бузург суол кардӣ. Дар ҳақиқат ин (кор) танҳо бар касе осон аст, ки Худои Таъоло онро бар вай муяссар гардонад: Худоро ибодат кунӣ ва ба ӯ ҳеҷ

Алْمُهْدِيْنَ، عَضُّوا عَلَيْهَا
بِالتَّوَجُّدِ. وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ
الْأُمُورِ، فَإِنَّ كُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ».
رَوَاهُ أَبُو دَاوُدَ وَ التِّرْمِذِيُّ وَ
قَالَ: حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

& & &

الْحَدِيثُ التَّاسِعُ وَالْعِشْرُونَ أَبْوَابُ الْخَيْرِ

عن مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُ، قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ
أَخْبِرْنِي بِعَمَلٍ يُدْخِلُنِي الْجَنَّةَ
وَيُبَاعِدُنِي عَنِ النَّارِ، قَالَ: «لَقَدْ
سَأَلْتَنِي عَنْ عَظِيمٍ وَإِنَّهُ لَيْسِيرٌ
عَلَى مَنْ يَسْرُهُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ:
تَعْبُدُ اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا،
وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي الزَّكَاةَ،

чизро шарик муқаррар на-
созӣ; ва намоз бигузори; ва
закот бидихӣ; ва (мохи)
Рамазонро рӯза бидори; ва
Хонаро ҳаҷ бикунӣ».

Сипас гуфт: «Оё туро ба
дарвозаҳои хайр далолат
кунам: Рӯза сипар аст (ки
рӯзадорро аз азоби дӯзах
нигоҳ медорад); ва садақа
гуноҳро маҳв месозад, ҳам-
чуноне ки об оташро хо-
мӯш месозад; ва (дигаре аз
дарвозаҳои хайр) намози
мард дар нимаи шаб (аст)».
(Ровӣ) гуфт: "Пас пайғам-
бар, салла-л-Лоҳу алайҳи
ва саллам, (ин оятро) тило-
ват кард: (Дар нимаи шаб)
пахлӯҳояшон аз бистарҳо
дур мешавад (ва хоби ши-
ринро тарк гуфта ва ба
ибодати Парвардигорашон
мепардозанд» [Саҳда, 32: 16].

Сипас гуфт: «Оё туро аз
саромади ҳамаи корҳо,
сутуни он ва баландтарини
он хабар диҳам?» Гуфтаам:
"Оре, эй пайғамбари Ху-
до". Гуфт: «Саромади кор-
ҳо ислом аст, сутуни он на-
моз аст ва баландтарин ма-
қоми он кӯшиш барои пеш-
рафти дин аст».

Сипас гуфт: «Оё туро аз

وَتَصُومُ رَمَضَانَ، وَتَحُجُّ الْبَيْتَ،
ثُمَّ قَالَ: أَلَا أَدُلُّكَ عَلَىٰ أَبْوَابِ
الْخَيْرِ: الصَّوْمُ جَنَّةٌ، وَالصَّدَقَةُ
تُطْفِئُ الْخَطِيئَةَ كَمَا يُطْفِئُ
الْمَاءُ النَّارَ، وَصَلَاةُ الرَّجُلِ فِي
جَوْفِ اللَّيْلِ، قَالَ: ثُمَّ تَلَا
﴿تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ
الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ﴾ [السَّجْدَةُ
16: 32] حَتَّىٰ بَلَغَ ﴿يَعْمَلُونَ﴾ ثُمَّ
قَالَ: أَلَا أَخْبِرُكَ بِرَأْسِ الْأَمْرِ كُلِّهِ
وَعَمُودِهِ وَذُرْوَةِ سَنَامِهِ : قُلْتُ:
بَلَىٰ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: رَأْسُ
الْأَمْرِ الْإِسْلَامُ، وَعَمُودُهُ الصَّلَاةُ،
وَذُرْوَةُ سَنَامِهِ الْجِهَادُ. ثُمَّ قَالَ:
أَلَا أَخْبِرُكَ بِمَلَاكٍ ذَلِكَ كُلِّهِ ،
قُلْتُ: بَلَىٰ يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ:
فَأَخَذَ بِلِسَانِهِ، قَالَ: كُفَّ عَنْكَ
هَذَا . فَقُلْتُ: يَا نَبِيَّ اللَّهِ وَإِنَّا

асли ҳамаи онҳо хабар диҳам?» Гуфтам: "Оре, эй пайғамбари Худо".

Пас ба забонаш ишора карду гуфт: «Инро нигоҳдор!» Гуфтам: "Эй пайғамбари Худо, оё барои он чӣ мо мегӯем, нақӯҳиш карда мешавем?"

Сипас гуфт: «Модарат аз ту чудо бод, магар одамонро бар рӯйҳояшон – ё ин ки гуфт: бар биниҳояшон – ба ҷуз маҳсули бади забонҳояшон боз барои чизи дигаре ба оташ(-и дӯзах) меафкананд?!» [*Яъне ҷазои касе ки дар байни мардум бадгӯӣ карда мегардад ин аст, ки ӯ аз рӯйи ва ё аз бинияш кашида-кашида ба дӯзах андохта мешавад*]

Ин (ҳадис)-ро ат-Тирмизӣ ривоят карда гуфтааст: "Ин ҳадиси ҳасану саҳеҳ аст".

& & &

ҲАДИСИ СИҶУМ

АНДАР (РИОЯТИ) ҲУҚУҚИ

АЛЛОҲ ТАЪОЛО

Аз Абӯсаълаба ал-Ху-

ЛМُؤَاخِذُونَ بِمَا نَتَكَلَّمُ بِهِ؟ فَقَالَ:

تَكَلَّمْتُكَ أَتُكَلِّمُكَ يَا مُعَاذُ، وَهَلْ

يَكُفُّ النَّاسَ فِي النَّارِ عَلَى

وُجُوهِهِمْ – أَوْ قَالَ عَلَى

مَنَاخِرِهِمْ – إِلَّا حَصَائِدُ

أَلَسِنَتِهِمْ».

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ: هَذَا

حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

& & &

الْحَدِيثُ الثَّلَاثُونَ

حُقُوقُ اللَّهِ تَعَالَى

عَنْ أَبِي ثَعْلَبَةَ الْخُسَنِيِّ

جُرْثُومِ بْنِ نَاشِرٍ , رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ,

шанӣ, Ҷурсум ибни Но-
шир, разия-л-Лоҳу анҳу,
ривоят аст, ки гуфт: пай-
ғамбари Худо, салла-л-
Лоҳу алайҳи ва саллам,
гуфт: «Ба дурустӣ, Худои
азза ва чалла фаризаҳоро
муқаррар намуд, пас он-
ҳоро зоеъ накунад; ва ҳу-
дудҳоро (барои укубату ча-
зо) муайян сохт, пас он-
ҳоро таҷовуз накунад; ва
ҳаромҳоро ҳаром гардо-
нид, пас ба онҳо наздик на-
шавед; ва дар бораи (баъзе)
чизҳо бинобар меҳрубонӣ
намудан барои шумо на аз
рӯйи фаромӯшӣ, сукут (их-
тиёр) қард, пас шумо онҳо-
ро ҷустуҷӯ накунад».

Ин ҳадиси ҳасан аст. ад-
Дорукутнӣ ва дигарон ин
(ҳадис)-ро ривоят карда-
анд.

& & &

ҲАДИСИ СИҶУ ЯКУМ
ДАР БАЁНИ ҚАНОАТ-
МАНДИ ДАР ДУНЁ

Аз Абулаббос Саҳл иб-
ни Саъд ас-Соъидӣ, разия-
л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки
гуфт: "(Рӯзе) як мард назди

ҚАЛ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ
فَرَضَ فَرَائِضَ فَلَا تُضَيِّعُوهَا،
وَحَدَّ حُدُودًا فَلَا تَعْتَدُوهَا، وَحَرَّمَ
حُرْمَاتٍ فَلَا تَنْتَهِكُوهَا، وَسَكَتَ
عَنْ أَشْيَاءَ رَحْمَةً لَكُمْ غَيْرَ نُسْيَانٍ
فَلَا تَبْحَثُوا عَنْهَا».

حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ الدَّارُ
قُطْنِيُّ وَغَيْرُهُ.

& & &

الْحَدِيثُ الْوَاحِدُ وَالثَّلَاثُونَ
الزُّهْدُ فِي الدُّنْيَا

عَنْ أَبِي الْعَبَّاسِ سَهْلِ بْنِ
سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ، رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى
عَنْهُ، قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ

пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, омаду гуфт: эй пайғамбари Худо, маро ба амале далолат кун, ки ҳар гоҳ онро ичро кунам, сазовори дӯст доштани Худо ва мардум бошам". Пас гуфт: «Дар дунё қаноатманду парҳезгор бош, то сазовори дӯст доштани Худо бошӣ; ва аз (тамаъ кардани) ҳар чизе, ки мардум ба даст овардаанд, парҳез кун, то туро мардум дӯст бидоранд».

Ин ҳадиси ҳасан аст, ки онро Ибни Моча ва дигарон ба исноди ҳасан ривоят кардаанд.

& & &

ҲАДИСИ СИЮ ДУЮМ ДАР БАЁНИ ИНКОРИ ЗАРАР ДАР ИСЛОМ

Аз Абӯсаъид Саъд ибни Синон ал-Худрӣ, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «(Дар дини ислом ба худ) зиён овардан ва (ё ба дигарон) зиён расонидан иҷозат нест».

Ин ҳадиси ҳасан аст, ки

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، ذُنِّي عَلَى عَمَلٍ إِذَا عَمِلْتُهُ أَحَبَّنِي اللَّهُ وَ أَحَبَّنِي النَّاسُ، فَقَالَ: «ارْزُقْ فِي الدُّنْيَا يُحِبَّكَ اللَّهُ، وَ ارْزُقْ فِيمَا فِي أَيْدِي النَّاسِ يُحِبَّكَ النَّاسُ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهَ وَ غَيْرُهُ بِإِسْنَادٍ حَسَنَةٍ.

& & &

الْحَدِيثُ الثَّانِي وَالثَّلَاثُونَ نَفْيُ الضَّرَرِ فِي الْإِسْلَامِ

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ سَعْدِ ابْنِ سِنَانٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَا ضَرَرَ وَ لَا ضِرَارَ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَهَ وَالدَّارُ قُطْنِي وَ غَيْرُهُمَا مُسْنَدًا.

онро Ибни Моча ва ад-Дорукутнӣ ва дигарон ба исноди муттасил ривоят кардаанд.

[Исноди муттасил гуфта силсилаи ровиёни ҳадисро гӯянд, ки аз ривояткунандаи ҳадис то пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, пайваст бошад].

Имом Молик дар китоби "Муваттаъ" онро ривоят кардааст, аз Амр ибни Яҳё, аз падараш, аз пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам ва (номи) Абӯсаъидро афкандааст. Вале (исноди) ин ҳадисро роҳҳои дигаре ҳаст, ки баъзеи он баъзеи дигарашро тақвият мебахшад.

& & &

ҲАДИСИ СИЮ СЕЮМ
БАР ДАЪВОГАР ГУВОҲ
ОВАРДАН ВА БАР ОН КИ
МУНКИР МЕШАВАД,
ҚАСАМ ХҶҮРДАН АСТ

Аз Ибни Аббос, разиял-Лоҳу анҳумо, ривоят аст, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Агар (мол танҳо) бо даъво кардан ба

وَرَوَاهُ مَالِكٌ فِي الْمَوْطَأِ
مُرْسَلًا عَنْ عَمْرِو بْنِ يَحْيَى عَنْ
أَبِيهِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَأَلِهِ وَسَلَّمَ فَأَسْقَطَ أَبَا سَعِيدٍ وَلَهُ
طُرُقٌ يُقَوِّي بَعْضُهَا بَعْضًا.

& & &

الْحَدِيثُ الثَّلَاثُ وَالثَّلَاثُونَ
الْبَيِّنَةُ عَلَى الْمُدَّعِي وَالْيَمِينُ عَلَى
مَنْ أَنْكَرَ

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «لَوْ يُعْطَى
النَّاسُ بِدَعْوَاهُمْ لَادَّعَى رِجَالٌ

мардум дода мешуд, он гоҳ мардон молу хуни қавро даъво мекарданд, валекин ба даъвогар гувоҳ овардан ва ба он ки мункир мешавад, қасам хӯрдан (лозим) аст».

Ин ҳадис ҳасан аст, ки ал-Байҳақӣ ва ғайри ӯ онро ҳамчуни ривоят кардаанд ва баъзе аҷзои ин ҳадис дар "Саҳеҳайн" омадааст.

& & &

ҲАДИСИ СИҶО ҶАҲОРОМ ДАР БАӢНИ МАРТАБАҲОИ ТАӢИИР ДОДАНИ КОРИ ЗИШТ

Аз Абӯсаъид ал-Худрӣ, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: "Аз пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, шундаам, ки мегуфт: «Ҳар ки аз шумо кори зишт ва норавоеро бинад, пас бояд онро бо дасташ бартараф созад ва агар натавонад пас бо забонаш ва агар натавонад, пас бо дилаш (инкор кунад) ва он (инкор бо дил) зинаи заифтарини имон аст».

Ин (ҳадис)-ро Муслим

أَمْوَالَ قَوْمٍ وَ دِمَاءَهُمْ، وَ لَكِنَّ
الْبَيِّنَةَ عَلَى الْمُدَّعِي، وَ الْيَمِينَ
عَلَى مَنْ أَنْكَرَ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ الْبَيْهَقِيُّ
وَعَبْرُهُ هَكَذَا وَ بَعْضُهُ فِي
الصَّحِيحَيْنِ.

& & &

الْحَدِيثُ الرَّابِعُ وَالثَّلَاثُونَ مَرَاتِبُ تَغْيِيرِ الْمُنْكَرِ

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ:
«مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ
بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ،
فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ
أَضْعَفُ الْإِيمَانِ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ.

ривоят кардааст.

& & &

ҲАДИСИ СИЮ ПАНҶУМ БАРОДАРИ ДАР ИСЛОМ

Аз Абӯхурайра, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки гуфт: пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ба якдигар ҳасад набаред; ва ба якдигар зиён нарасонед; ва ба якдигар кина нагиред; ва ба якдигар душманӣ накунад; ва баъзе аз шумо бар савдои баъзеи дигаре савдо накунад; ва бандаҳои Худоро бародарон бошед; мусулмон бародари мусулмон аст, бар ӯ зулм накунад, ӯро хиёнат накунад, ӯро таҳқир накунад. Тақво ана ин ҷост». – Ва ба синаи худ се бор ишорат кард. – «Аз бадӣ ҳамин мардро басанда аст, ки бародари мусулмонашро нописандӣ кунад. (Ҳуқуқи) ҳар як мусулмон назди мусулмони дигар муқаддас аст, хуни ӯ ва моли ӯ ва шарафу обрӯи ӯ».

Ин (ҳадис)-ро Муслим

& & &
الْحَدِيثُ الْخَامِسُ وَالثَّلَاثُونَ
أُخُوَّةُ الْإِسْلَامِ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «لَا تَحَاسَدُوا ، وَلَا تَنَاجَشُوا ، وَلَا تَبَاغَضُوا ، وَلَا تَدَابَرُوا ، وَلَا يَبِعْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَيْعِ بَعْضٍ . وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا . الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ . لَا يَظْلِمُهُ ، وَلَا يَخْذُلُهُ ، وَلَا يَحْقِرُهُ . التَّقْوَى هُنَا — وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ — بِحَسَبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ . كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ . دَمُهُ وَمَالُهُ وَعَرْضُهُ » .

رَوَاهُ مُسْلِمٌ .

ривоят кардааст.

& & &

ҲАДИСИ СИҶО ШАШУМ
ДАР БАЁНИ ФАЗИЛАТИ ҚА-
ЗОИ ҲОҚАТҲОИ МУСУЛ-
МОНОН ВА ТИЛОВАТИ
ҚУРЪОН

Аз Абӯҳурайра, разия-л-
Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки
пайғамбари Худо, салла-л-
Лоҳу алайҳи ва саллам,
гуфт: «Ҳар ки мусулмонеро
аз андӯҳе аз андӯҳҳои дунё
раҳо кунад, Худои Таъоло
ӯро аз андӯҳе аз андӯҳҳои
қиёмат раҳо кунад; ва ҳар
ки (кори) дармондаеро
осон кунад, Худои Таъоло
бар вай дар дунёву охират
осонӣ расонад; ва ҳар ки
(айби) мусулмонеро бипӯ-
шонад, Худо (гуноҳи) ӯро
дар дунёву охират пӯшида
дорад. Ва Худо, дар ёрии
банда аст, модоме ки банда
дар (фикри) ёрӣ намудани
бародар(-и мусулмон)-аш
бошад. Ҳар ки дар ҷусту-
ҷӯи илмомӯзӣ бошад, Худо
ба (баракати) он илм ро-
херо ба сӯи ҷаннат бар
вай осон созад. Ҳар гоҳ ки
мардуме дар масҷиде аз ма-

& & &

الْحَدِيثُ السَّادِسُ وَالثَّلَاثُونَ
فَضْلُ قَضَاءِ حَوَائِجِ الْمُسْلِمِينَ وَ
تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ نَفَسَ عَنْ
مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الدُّنْيَا،
نَفَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ
الْقِيَامَةِ. وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ،
يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا
وَالْآخِرَةِ. وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا،
سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.
وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ مَا كَانَ الْعَبْدُ
فِي عَوْنِ أَخِيهِ. وَمَنْ سَلَكَ طَرِيقًا
يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا، سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ
بِهِ طَرِيقًا إِلَى الْجَنَّةِ. وَمَا اجْتَمَعَ
قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ،

сочид чамъ омада, Қуръон тиловат кунанд ва аз он дарс омӯзанд, пас бар дилҳои онҳо сакиनावу оромӣ нозил шавад ва раҳмати Худо онҳоро фаро гирад ва малоикаҳо онҳоро ихота кунанд ва Худо онҳоро дар байни касоне, ки назди Ёст, ёд кунад; ва ҳар ки дар амал сустӣ кунад, ҳеҷ гоҳ насабаш ўро ба ҷое нарасонад».

Ин (ҳадис)-ро Муслим бо ин лафз ривоят кардааст.

& & &

ҲАДИСИ СИЮ ҲАФТУМ
ДАР БАЁНИ ФАЗЛУ КАРАМИ
МИ ХУДОИ ТАЪОЛО

Ибни Аббос, разия-л-Лоҳу анҳумо, аз пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, нақл мекунад, ки вай дар аснои ривоят аз Парвардигори Таборак ва Таъоло чунин гуфт: «Ҳаройина Худои Таъоло хубиҳо ва бадихоро муқаррар намуда, пасон онҳоро баён кардааст. Пас ҳар ки қасди некӣ карду онро ба анҷом нарасонид,

يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ، وَيَتَذَكَّرُونَهُ
بَيْنَهُمْ، إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ
السَّكِينَةُ، وَغَشِيَتْهُمْ الرَّحْمَةُ
وَحَفَّتْهُمْ الْمَلَائِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ
فِيمَنْ عِنْدَهُ. وَمَنْ بَطَأَ بِهِ عَمَلُهُ،
لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ».

رَوَاهُ مُسْلِمٌ بِهَذَا اللَّفْظِ.

& & &

الْحَدِيثُ السَّابِعُ وَالثَّلَاثُونَ
فَضَّلَ اللَّهُ تَعَالَى وَكَرَّمَهُ

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمَا، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فِيمَا يَرْوِي عَنْ
رَبِّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى . قَالَ : «إِنَّ اللَّهَ
كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ . ثُمَّ
بَيَّنَ ذَلِكَ، فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ
يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً
كَامِلَةً وَإِنْ هَمَّ بِهَا فَعَمَلَهَا كَتَبَهَا

Худои Таъоло онро (барои вай) дар назди Худ як хубии комил менависад; ва агар қасди некӣ карду онро ба анҷом расонид, Худои Таъоло онро (барои вай) дар назди Худ (ҳамчанди) даҳ хубӣ то ҳафсад баробар ва маротибаҳои зиёд менависад; ва агар қасди бадӣ карду онро адо накард, Худои Таъоло онро (барои вай) дар назди Худ як хубии комил менависад; ва агар қасди бадӣ карду онро ба анҷом расонид, Худои Таъоло онро (барои вай) як бадӣ менависад».

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ва Муслим дар "Саҳеҳайн"-и худ бо ҳамин ҳуруф ривоят кардаанд.

Пас эй бародар, Худо мову шуморо тавфиқ бидиҳад, ба лутфу марҳамати бузурги Худованд назар афкан ва ба ин гуфтаҳо бо тааммул андеша кун:

1. Ва суҳанони Ū: "назди Худ" ишора ба тавачҷӯҳи махсус доштан ба он (некӣ) аст.

2. Ва суҳанони Ū: "(некии) комил" барои таъкид ва тавачҷӯҳи бисёр наму-

اللَّهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضِعْفٍ إِلَى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ. وَإِنْ هُمْ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً. وَإِنْ هُمْ بِهَا فَعَمِلْهَا، كَتَبَهَا اللَّهُ سَيِّئَةً وَاحِدَةً».

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ وَ مُسْلِمٌ فِي صَحِيحَيْهِمَا بِهَذِهِ الْحُرُوفِ.

فَانْظُرْ يَا أَخِي وَفَقْنَا اللَّهَ وَإِيَّاكَ إِلَى عَظِيمِ لُطْفِ اللَّهِ تَعَالَى وَتَأَمَّلْ هَذِهِ الْأَلْفَافَ:

I – وَقَوْلُهُ: «عِنْدَهُ» إِشَارَةٌ

إِلَى الْإِعْتِنَاءِ بِهَا.

II – وَقَوْلُهُ: «كَامِلَةً»

لِلتَّأَكِيدِ وَ شِدَّةِ الْإِعْتِنَاءِ بِهَا.

III – وَقَالَ فِي السَّيِّئَةِ الَّتِي

هُمْ بِهَا ثُمَّ تَرَكَهَا كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ

حَسَنَةً كَامِلَةً فَأَكْثَرَهَا بِ (كَامِلَةٍ)

дан ба он (некӣ) аст.

3. Ва дар бораи бадие, ки ба он қасд карду сипас онро тарк кард, Худо онро (барои вай) як некии комил менависад, пас онро ба (лафзи) "комил" таъкид кард; ва агар онро анҷом диҳад, онро (барои вай) як бадӣ менависанд ва ночиз будани онро ба (лафзи) "як" таъкид кард ва онро ба (лафзи) "комил" таъкид накардааст.

Пас ҳамду миннат Худоро аст, Субҳонаху, ки мо бар Ў (ҳаққи) ситоиш баршуморида наметавонем. Ва тавфику комёбӣ аз ҷониби Худои Тавоност.

& & &

ҲАДИСИ СИҶУ ҲАШТУМ
САЗОИ БО ДҶУСТОН(-И ХУ-
ДО) ДУШМАНӢ КАРДАН

Аз Абӯхурайра, разия-л-Лоҳу анху, ривоят аст, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ҳаройина Худои Таъоло гуфтааст: "Ҳар ки бо дӯсте аз дӯстони Ман душманӣ намояд, пас Ман бар (зидди) вай ҷанг эълон менамоям.

وَإِنْ عَمِلَهَا كَتَبَهَا سَيِّئَةً وَاحِدَةً
فَأَكَّدَ تَقْلِيلَهَا بِ (وَاحِدَةٍ) وَلَمْ
يُؤَكِّدْهَا بِ (كَامِلَةٍ) فَلِلَّهِ الْحَمْدُ
وَالْمِنَّةُ سُبْحَانَهُ لَا نُحْصِي ثَنَاءً
عَلَيْهِ وَ بِاللَّهِ التَّوْفِيقُ.

& & &

الْحَدِيثُ الثَّامِنُ وَالثَّلَاثُونَ
جَزَاءُ مُعَادَاتِ الْأَوْلِيَاءِ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى
قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ
آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ، وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ

Бандаи Маро ҳеч чизе барои наздикӣ чустан ба сӯи Ман сазовортар аз (ичрои) он чи, ки бар вай фарз гардондаам, нест. Ва бандаи Ман ба воситаи анҷом додани ибодатҳои нофила ба Ман наздиктар мешавад, то Ман ўро дӯст мегирам, вақте ки Ман вайро дӯст доштам, он гоҳ (нигаҳдорандаи) гӯши ў хоҳам шуд, ки ба воситаи он вай хоҳад шунид; ва (нигаҳдорандаи) чашми ў, ки ба воситаи он вай хоҳад дид; ва (нигаҳдорандаи) дасти ў, ки ба воситаи он вай саҳт хоҳад гирифт; ва (нигаҳдорандаи) пойи ў, ки ба воситаи он вай ҳаракат хоҳад кард. Ва агар ў аз Ман чизе талаб кунад, Ман бетаъхир ба ў инро мебахшам, агар ў ба паноҳи Ман шитобад, Ман, албатта, ўро дар паноҳи Худ мегирам!».

[Аз ин ҳадис чунин бармеояд, ки адо кардани фаризаҳо ва тарки муҳаррамот боиси дӯстӣ бо Худо гардида ва пайваста анҷом додани нофилаҳо боиси зиёд шудани дӯстӣ ва муҳаббати Худованд мегардад]

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ривоят кардааст.

عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا
افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ، وَمَا يَزَالُ عَبْدِي
يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبُّهُ،
فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعُهُ الَّذِي
يَسْمَعُ بِهِ، وَ بَصَرُهُ الَّذِي يَبْصُرُ
بِهِ، وَ يَدُهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا،
وَرِجْلُهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا، وَ لِأَنَّ
سَأَلَنِي لِأَعْطِيَنَّهُ، وَلَئِنْ اسْتَعَاذَنِي
لَأُعِيذَنَّهُ»

رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

& & &

**ҲАДИСИ СИЮ НҲҲУМ
АЗ ХАТО ВА ФАРОМУШӢ
ГУЗАШТ КАРДАН**

Аз Ибни Аббос, разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят аст, ки пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ба дурустӣ, Худо ба хотири ман аз умматонам хатову фаромӯшӣ ва он чиро, ки бар онҳо маҷбур карда шудаанд, гузашт кардааст».

(Ин) ҳадис ҳасан аст. Онро ибни Моҷа ва ал-Байҳақӣ ва дигарон ривоят кардаанд.

& & &

**ҲАДИСИ ЧИҲИЛУМ
ДАР БАӢНИ ҒАНИМАТ ШУ-
МУРДАНИ ДУНӢ БАРОИ
НАҚОТИ ОХИРАТ**

Аз Абдуллоҳ ибни Умар, разия-л-Лоҳу анҳумо, ривоят аст, ки гуфт: пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, аз сари ҳар ду китфи ман гирифтӣ гуфт: «Дар дунё

& & &

**الْحَدِيثُ التَّاسِعُ وَالثَّلَاثُونَ
التَّجَاوُزُ عَنِ الْخَطَا وَالنُّسْيَانِ**

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
قَالَ: «قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ اللَّهَ تَجَاوَزَ لِي
عَنْ أُمَّتِي الْخَطَا، وَالنُّسْيَانِ، وَمَا
أُسْتُكْرَهُوا عَلَيْهِ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ رَوَاهُ ابْنُ مَاجَةَ
وَالْبَيْهَقِيُّ وَغَيْرُهُمَا.

& & &

**الْحَدِيثُ الْأَرْبَعُونَ
اِغْتِنَامُ الدُّنْيَا لِلْفَوْزِ بِالْآخِرَةِ**

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِمَنْكَبَيَّ
فَقَالَ: «كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ

он чуноне бош, ки гӯё ғариб ва ё роҳгузаре ҳастӣ». Ва Ибни Умар, разия-л-Лоҳу анҳумо, (ҳамеша) ме-гуфт: "Ҳар гоҳ шаб туро фаро гирад, пас мунтазири субҳ набош ва ҳар гоҳ ки ба субҳ расидӣ, пас мунтазири шаб набош. Ва аз сихатмандии худ (чизе) барои бемориат ва аз ҳаёти худ (чизе) барои мамотат бигир".

Ин (ҳадис)-ро ал-Бухорӣ ривоят кардааст.

& & &

**ҲАДИСИ ЧИҲИЛУ ЯКУМ
ДАР БАЁНИ ПАЙРАВИҲИ
ДАНИ ПАЙҒАМБАР,
салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам**

Аз Абӯмуҳаммад Абдуллоҳ ибни Амр ибни Ос, разия-л-Лоҳу анҳу, нақл аст, ки гуфт: пайғамбари Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам, гуфт: «Ҳар кадоми шумо то ин ки ҳавову ҳаваси худро пайрави он чи ман овардаам, нагардонам, ҳанӯз имон наовардааст».

Ин ҳадиси ҳасан ва саҳеҳ аст, дар китоби "ал-

غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ». وَكَانَ
ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ:
إِذَا أَمْسَيْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ الصَّبَاحَ،
وَإِذَا أَصْبَحْتَ فَلَا تَنْتَظِرِ
الْمَسَاءَ، وَخُذْ مِنْ صِحَّتِكَ
لِمَرَضِكَ، وَمِنْ حَيَاتِكَ لِمَوْتِكَ.
رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ.

& & &

**الْحَدِيثُ الْوَاحِدُ وَالْأَرْبَعُونَ
إِتْبَاعُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ**

عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ
عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ
عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يُؤْمِنُ
أَحَدُكُمْ حَتَّى يَكُونَ هَوَاهُ تَبَعًا
لِمَا جِئْتُ بِهِ».

حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ، رَوَيْنَاهُ

Хуччат" ба исноди саҳеҳ
онро ривоят кардем.

& & &

**ҲАДИСИ ЧИҲИЛУ ДУЮМ
ДАР БАЁНИ ФАРОХ БУДА-
НИ МАҒФИРАТИ ХУДОИ
ҒОЛИБУ ТАВОНО**

Аз Анас ибни Молик,
разия-л-Лоҳу анҳу, ривоят
аст, ки гуфт: аз пайғамбари
Худо, салла-л-Лоҳу алайҳи
ва саллам, шунидам ки
мегуфт: «Худои Ғолибу Та-
воно мефармояд: Эй фар-
занди Одам, ба ростӣ ҳар
чи ту аз Ман талаб кунӣ ва
хоҳиш намоӣ, туро бар он
чи ки аз ту буд, омурзиш
кунам ва Маро парвоя
нест. Эй фарзанди Одам,
агар гуноҳони ту ба абрҳои
осмон баробар бошад, он
гоҳ ту аз Ман талаби омур-
зиш кунӣ, бар ту бибах-
шам, ва Маро парвоя
нест. Эй фарзанди Одам,
агар ба андозаи гунҷоиши замин
гуноҳҳо бикунӣ, сипас ба
дидори Ман бирасӣ ва
чизеро ба Ман шарик на-
гирифта бошӣ, ба ҳамон
андозаи гунҷоиши замин
туро мағфират диҳам».

[Бидон ки барои қабули
тавба се шарт аст:

فِي كِتَابِ الْحُجَّةِ بِإِسْنَادٍ صَحِيحٍ.

& & &

الْحَدِيثُ الثَّانِي وَالْأَرْبَعُونَ
سِعَةً مَغْفِرَةً لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «قَالَ اللَّهُ

تَبَارَكَ وَتَعَالَى: يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ

مَا دَعَوْتَنِي وَرَجَوْتَنِي غَفَرْتُ لَكَ

عَلَى مَا كَانَ مِنْكَ وَلَا أُبَالِي. يَا

ابْنَ آدَمَ لَوْ بَلَغَتْ ذُنُوبُكَ عَنَانَ

السَّمَاءِ ثُمَّ اسْتَغْفَرْتَنِي غَفَرْتُ

لَكَ وَلَا أُبَالِي. يَا ابْنَ آدَمَ إِنَّكَ لَوْ

أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطِيئًا ثُمَّ

لَقِيتَنِي لَا تُشْرِكُ بِي شَيْئًا لَا تَيْتُكَ

بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً».

1. Тарки маъсият (гуноҳ)
кардан.

2. Пушаймонӣ бар он маъ-
сияте, ки анҷом дода шуд.

3. Азм намудан бар он, ки
ба маъсият барнагардад.

Ин ҳадисро ат-Тирмизӣ
ривоят карда гуфтааст:
"Ҳадиси ҳасану саҳеҳ аст".

رَوَاهُ التِّرْمِذِيُّ وَقَالَ:

حَدِيثٌ حَسَنٌ صَحِيحٌ.

МУНДАРИҶА

Мукаддимаи имом Нававӣ.....	3
Ҳадиси аввал: "(Савоби) амалҳо (вобаста) бо ният аст"	7
Ҳадиси дуюм: "Дар баёни ислом ва имон ва эҳсон"	8
Ҳадиси сеюм: "Дар баёни аркони ислом"	10
Ҳадиси чаҳорум: "Амалҳо бо хотимаашон вобастаанд"	11
Ҳадиси панҷум: "Дар баёни наҳйи бидъат овардан дар дин"	13
Ҳадиси шашум: "Дурӣ чустан аз маконҳои шубҳанок"	13
Ҳадиси ҳафтум: "Дин насиҳат аст"	15
Ҳадиси ҳаштум: "Дахлнопазир будани ҳуни мусулмон ва моли ӯ"	15
Ҳадиси нӯҳум: "Андар наҳйи бисёр суол кардан ва саҳтгирӣ кардан" ..	16
Ҳадиси даҳум: "Дар баёни сабабҳои иҷобат нашудан(-и дуо)"	17
Ҳадиси ёздаҳум: "Парҳез кардан аз чизҳои шубҳанок"	18
Ҳадиси дувоздаҳум: "Дар баёни тарки он чизе, ки барои мусулмон фоида надорад"	19
Ҳадиси сенздаҳум: "Аз (ҷумлаи) камоли имон"	19
Ҳадиси чаҳордаҳум: "Дар баёни ҳаром будани (реҳтани) ҳуни мусулмон"	20
Ҳадиси понздаҳум: "Ба меҳмоннавозӣ тарғиб кардан"	21
Ҳадиси шонздаҳум: "Дар баёни наҳйи ғзаб"	22
Ҳадиси ҳабдаҳум: "Ба ҳайвон меҳрубонӣ намудан"	22
Ҳадиси ҳаждаҳум: "Ба хушрафторӣ тарғиб кардан"	23
Ҳадиси нуздаҳум: "(Худуди) Худоро нигоҳ дор, то Худо туро нигоҳ дорад"	24
Ҳадиси бистум: "Ҳаё аз имон аст"	25
Ҳадиси бисту якум: "Устуворӣ ҷавҳари ислом аст"	26
Ҳадиси бисту дуюм: "Роҳи бихишт"	26
Ҳадиси бисту сеюм: "Ба сӯйи кори хайр шитоб кардан"	27
Ҳадиси бисту чаҳорум: "Дар баёни таҳрими зулм"	28
Ҳадиси бисту панҷум: "Андар фазилати зикр кардан"	31
Ҳадиси бисту шашум: "Бар ҳар як узв(-и одам) садақа (лозим) аст"	33
Ҳадиси бисту ҳафтум: "Андар шинохтани некӣ ва бадӣ"	34
Ҳадиси бисту ҳаштум: "Андар фармонбардорӣ ва итоат кардан" ..	35
Ҳадиси бисту нӯҳум: "Дар баёни роҳҳои хайр"	36

Ҳадиси сиюм: "Андар (риояти) ҳуқуқи Аллоҳ Таъоло".....	38
Ҳадиси сию якум: "Дар баёни қаноатмандӣ дар дунё".....	39
Ҳадиси сию дуюм: "Дар баёни инкори зарар дар ислом".....	40
Ҳадиси сию сеюм: "Бар даъвогар гувоҳ овардан ва бар он ки мункир мешавад, қасам хӯрдан аст".....	41
Ҳадиси сию чахорум: "Дар баёни мартабаҳои тағйир додани кори зишт".....	42
Ҳадиси сию панҷум: "Бародарӣ дар ислом".....	43
Ҳадиси сию шашум: "Дар баёни фазилати қазои ҳоҷатҳои мусулмонон ва тиловати Қуръон".....	44
Ҳадиси сию ҳафтум: "Дар баёни баёни фазлу қарами Худои Таъоло".....	45
Ҳадиси сию ҳаштум: "Сазои бо дӯстон(-и Худо) душманӣ кардан"...	47
Ҳадиси сию нӯҳум: "Аз хато ва фаромӯшӣ гузашт кардан".....	49
Ҳадиси чихилум: "Дар баёни ғанимат шумурдани дунё барои наҷоти охират".....	49
Ҳадиси чихилу якум: "Дар баёни пайравӣ кардани пайғамбар, салла-л-Лоҳу алайҳи ва саллам".....	50
Ҳадиси чихилу дуюм: "Дар баёни фарох будани мағфирати Худои Таъоло".....	51
Мундариҷа.....	53

ЧИЛ ҲАДИСИ НАБАВӢ

Мухаррири ороиш *А.Исоев*
Мухаррири техникӣ *К.Эгамбердиев*

БИ № 3608

Ба матбаа 24.02.2012 супурда шуд. Ба чоп 02.03.2012 имзо шуд.
Андозаи 70X100 1/16. Коғазӣ офсет. Ҳуруфи адабӣ.
Чопи офсетӣ. Ҷузъи чопии шартӣ 3,38. Ҷузъи нашрию ҳисобӣ 2,6.
Адади нашр 1000. Супориши № 3. Нархи шартномавӣ.

Матбааи «Нур-2003», ш. Душанбе, хиёбони Саъдии Шерозӣ, 19.